

Závodský, Artur

Vzájemná korespondence Jaroslava Kvapila a Fráni Šrámka

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1976-1977, vol. 25-26, iss. D23-24, pp. [137]-[184]

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108588>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MATERIÁLY

ARTUR ZÁVODSKÝ

VZÁJEMNÁ KORESPONDENCE JAROSLAVA KVAPILA A FRÁNI ŠRÁMKA

1

Uprostřed různých souborů listů Jaroslava Kvapila a Fráni Šrámka má jejich vzájemná korespondence obzvláště důležité místo. Jde totiž o styk dvou významných umělců, kteří mnohostranně obohatili českou kulturu a byli právem poctěni titulem národní umělec. A víc: jde o korespondenci dvou umělců, kteří byli básníky a dramatiky a kteří představují dvě po sobě následující etapy impresionismu.

Fráňa Šrámek (19. ledna 1877 – 1. července 1952) se chystal k literární dráze a četl básnické knihy Jaroslava Kvapila (25. září 1868 – 10. ledna 1950), které představovaly v letech devadesátých svou jemnou subjektivní náladovostí přechod od poezie Jaroslava Vrchlického k poezii symbolistů a dekadence. Jaroslav Kvapil byl dramatik a svou hrou Oblaka poprvé v českém divadelnictví nastolil impresionismus. Později Kvapil jako režisér a šéf činohry Národního divadla v Praze (1900–1918) a v letech 1921 až 1928 jako šéf Divadla na Vinohradech vycítil spřízněnost dramatu Fráni Šrámka se svou poetikou a stal se jejich zasvěceným a typově blízkým režisérem.

Korespondence mezi oběma básníky a divadelníky trvala více nežli čtyřicet let, i když nikoli ve všech údobích intenzivně.

Dopisy a lístky obou adresátů jsou uloženy v Literárním archivu Památníku národního pícnictví v Praze na Strahově a v Archivu Fráni Šrámka v Sobotce.

Dnes známe 32 Kvapilových dopisů a lístků a 37 Šrámkových dopisů a lístků. Ale již letmá probírka tohoto souboru nám dává poznat, že se některé listy nedochovaly – tak např. Šrámkův dopis, který Kvapil obdržel 31. srpna 1922 a reagoval na něj svým listem. Ne všechny uveřejněné listy obou adresátů mají svoje protějšky. Ať už se dopisy nedochovaly, nebo příjemci listů mohli na obdržený dopis reagovat ve dvacátých letech ústně –

když Fráňa Šrámek navštívil Jaroslava Kvapila v Městském divadle na Vinohradech.

Vzhledem k tomu, že jde o umělce pro naši kulturu tak významné, zveřejňuji všechny mně dostupné dopisy a lístky v plném rozsahu.

Připomínám, že r. 1962 vydal František Bařha soubor dopisů pod názvem Šrámkovo Léto v zrcadle jeho korespondence (Sborník Národního muzea, řada C — literární historie, sv. VII., č. 4). Otiskuje v něm mimo jiné některé listy ze vzájemné korespondence Fráni Šrámka s Jaroslavem Kvapilem.

2

Korespondence začíná počátkem března r. 1915, kdy Jaroslav Kvapil reaguje na dopis Fráni Šrámka, jímž provázel Šrámek zadání hry Léto do Národního divadla v Praze, a končí Šrámkovým blahopřáním (ze září roku 1948) k osmdesátinám Jaroslava Kvapila.

Korektní tón, v němž se zprvu nesly listy obou pisatelů, daný již titulaturou („Velectěný pane“ — Kvapil; „Slovutný pane“ — Šrámek), nabývá ze strany staršího Kvapila po uvedení Léta v Národním divadle na srdečnosti (v srpnu r. 1916 Kvapil už oslovuje Šrámka „Milý příteli“; nabízí Šrámkovi, že by se někde přimluvil, aby Šrámek dostal z vojny dovolenou) a ze strany Fráni Šrámka od počátku r. 1926, kdy se dramatik přesvědčil o náklonnosti Kvapila-režiséra, na oddanosti a vřelosti (oslovuje Kvapila „drahý“).

Těžisko korespondence leží v letech 1915—1928, během nichž Kvapil inscenoval čtyři Šrámkovy hry (Léto, Měsíc nad řekou, Soud, Ostrov velké lásky). Jisté oživení ve styku mezi oběma autory nastalo tehdy, když se Kvapil, věře v obrodu této instituce, snažil dostat Fráňa Šrámka za člena České akademie věd a umění r. 1928 a znovu r. 1946. Fráňa Šrámek však v obou případech (podruhé byl již řádným členem čtvrté třídy Akademie zvolen) odmítl členství přijmout. Jak sdělil Kvapilovi v listě z 31. května 1928, stalo se tak „ze soukromých důvodů mé natury“.

Silící přátelství mezi oběma spisovateli projevovalo se mimo jiné vzájemnými dary vydaných knih a blahopřáními k jubilejím. Když blahopřál Fráňa Šrámek Jaroslavu Kvapilovi 22. 9. 1928 k šedesátinám, vyznal se ze vztahu k němu těmito slovy: „Čtyřikrát se setkaly se naše ruce při společné práci, vždycky to bylo v bratrské harmonii a vždycky tomu svítila šťastná hvězda; vzpomínky na to jsou z mých nejvděčnějších.“ Kvapil pak 3. října 1928 poděkoval takto: „— — mějme se nadále rádi a hleďme si záhy udělat novou radost novou prací společnou.“

3

Korespondence má značný význam pro poznání života obou pisatelů. K osvětlení způsobu inscenací Šrámkových dramát i poměrů v českém divadelnictví nalezneme tu řadu údajů.

Jaroslav Kvapil — ať už jako vedoucí činohry v Národním divadle, a zejména jako umělecký šéf Městského divadla na Vinohradech — měl vřelý vztah k dramatičce W. Shakespeara a k mladým autorům. Jeho zásluhou byli pro Vinohradské divadlo trvale získáni Fráňa Šrámek a František

Langer. Jestliže Šrámek mu v důvěře svěřil nastudování *Léta*, své první celovečerní hry, přenesl Kvapil, přitahovaný od počátku hrami Šrámkovými, svoji starostlivost na něj, pokud šlo též o obstarání překladatelů, ledačím přispěl při dramaturgické úpravě her, konzultovali spolu, když se snažili co nejlépe obsadit jednotlivé postavy, Kvapil nepřestával Šrámka vybízet k tomu, aby dodal novou hru. Fráňa Šrámek ve svých listech charakterizuje hrdiny svých her (např. Skalníka, Stázu, faráře Horu), osvětluje svoje pojetí postav ze *Soudu*, z *Ostrova veliké lásky*, dovidáme se z jeho listů, že některé z postav psal Šrámek na tělo jistého herce (např. Kalvacha psal pro Václava Vydru st.). Mile v korespondenci působí některé životopisné drobnosti (např. Šrámek sděluje, že se měl utopit při trhání vodních růží), smutek vane z listopadového dopisu r. 1926, když Šrámek vidí, že se mu — po premiéře *Ostrova veliké lásky*, který byl přijat kritikou rozporuplně — již práce na dalším dramatu nedaří, nebo když r. 1926 (26. ledna) cítí se Kvapil divadlem unaven a poznává, že éra impresionistického divadla minula („Dnes se, milý příteli, hraje na bombardón, buben a činely; zahrajete-li jim na housle a flétnu, řekne Vám kdejaký utřinos, to že je už dávno překonáno — —“).

4

Dopis je slovesný útvar, který — vedle lyrické básně — snad nejbezprostředněji zrcadlí rysy a náladu svého pisatele. Tím spíše je tomu v našem případě, u dvou básníků, kteří ovšem nemyslili na to, že jejich projevy budou publikovány. Z listů Jaroslava Kvapila poznáváme člověka přímého, který přistupuje ke všemu bez diplomatické rádobý obratnosti, přímo, máje na mysli jenom dobro věci, který je statečný a dovede se bít. Fráňu Šrámka poznáváme v čistotě jeho charakteru jako člověka, který nechodí postranními cestami, v jeho mužné plachosti, jisté, jak sám to označil, palčivosti, ale i ve schopnosti sebekritiky, když si r. 1924 uvědomil, že lpí „na některých pultónech a odstínečcích svých rolí“.

V dopisech obou pisatelů najdeme — jak ani není jinak možné u básníků — nejednu hodnotu estetickou, svěží umělecký obraz, nejčastěji tehdy, když se snaží vystihnout znaky své práce nebo když přicházejí ke svému druhu s otevřeným srdcem — např. u příležitosti jeho životního jubilea.

EDIČNÍ POZNÁMKY

Východiskem této edice jsou dva soubory dopisů a listků, uložené v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze.

Dopisy a listky jsou v této edici zařazeny a očíslovány podle časového sledu, určitého jejich datací. Listy Jaroslava Kvapila jsou tištěny kurzívou, listy Fráni Šrámka antikvou.

Text byl připraven podle rukopisů a zachovává jejich grafickou úpravu.

Užíval jsem podržet co nejautentičtější podobu textu. Z toho důvodu neužívám tzv. progresivních forem tam, kde Pravidla českého pravopisu z r. 1977 připouštějí dvójí způsob psaní (např. reprísa, poesie, Musa); v tom směru jsem psaní některých slov také ujednotil.

V duchu edičních zásad neměním tvaroslovnou, stylistickou a zvukovou podobu jazyka obou pisatelů.

Podle dnešního úzu upravil jsem psaní cizích slov (např. debacle na debakl; kullissy na kulisy, repertoire na repertoár, saisona na sezóna).

Opravil jsem některá jazyková nedopatření (např. přijmouti na přijmouti, chřípka na chřípka, kandidatúra na kandidatura, poněvač na poněvaž) a podle dnešního úzu přepisují slovesa označující změnu stavu (sháčkováno na zháčkováno, svládnuto na zvládnuto).

Podle dnešního pravopisu upravuji psaní příslovečných spřežek (na vzdory na navzdory), neurčitých číslovek (např. málo co na máloco, málo kdy na málokdy).

Pokud jde o rozdělovací znaménka, doplňuji čárku před zájmeny a příslovci vztažnými a před spojkami *ale*, *že* apod. Ponechávám z interpunkce všechno, co je pro psaní obou autorů charakteristické. Doplňuji chybějící uvozovky za citátem, zapomenutý háček, tečku za zkratkami a řadovými číslovkami, tečku za větou. Ujednociji psaní dat ve zlomku (píši číslovky bez teček). Za datem a podpisem nepíši tečku. Přepsal jsem Šrámkovo psaní 3tí na třetí.

V několika málo případech rozepisují Šrámkovu zkratku v hranaté závorce (např. div.[adelní], Růž.[enka], Nár.[odního] d.[ivadla]).

*

Děkuji správě Literárního archivu Památníku národního písemnictví a Archivu Fráni Šrámka v Sobotce za to, že daly svolení k publikování vzájemné korespondence Jaroslava Kvapila a Fráni Šrámka.

1

V Praze 8. 3. 1915

Velectěný pane!

Měl jsem z Vašeho dopisu upřímnou radost,¹ už proto, že jsme se jím znovu tím aspoň takto seznámili, čehož jsem si už dávno přál — a těším se, že teď dojde i k setkání osobnímu. Vaši hru si okamžitě vezmu z divadla a sám si ji přečtu, abych Vám mohl podati zprávu co nejdříve, a byl bych tuze, tuze rád, kdyby se nám pro Národní divadlo hodila. Doufám, že mne od přečtení těchto dní nic nezdrží, i dopíši Vám co nejdříve a požádám pak za Vaši návštěvu. Těše se na to, jsem s upřímným a srdečným pozdravem Váš

Kvapil.

Dopis — 1 list (22,4 cm × 16,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Jaroslav Kvapil, Praha, Letenské náměstí 7. Telefon 3883. Psáno perem na obou stranách. Bez obálky.

¹ Měl jsem z Vašeho dopisu upřímnou radost — Fráňa Šrámek zadal Národnímu divadlu v Praze k provozování hru *Léto*. Současně s tím zaslal Jaroslavu Kvapilovi, tehdy šéfu činohry, dopis.

2

V Praze 10. 3. 1915

Velectěný pane!

Vaši komedii „*Léto*“ jsem už přečetl a chci Vám hned povědět, že mne poslední dobou máloco naplnilo tak živým, teplým a milým dojmem jako tato Vaše půvabná práce. Mám z ní opravdu radost — ale také strach.

Strach jakožto člověk, jemuž připadá úkolem ztělesniti ji teď na jevišti. Především se bojím, že hlavní mužskou roli, Jendu,¹ stěží obsadím tak, aby jí divák porozuměl. A pak nevím, nevím, podaří-li se divadelním prostředkům vůbec vystihnouti tu krásnou, voňavou atmosféru Vaší komedie, jež má tak málo vnějšího děje a tolik vnitřního kouzla. Toť se ví, že všechny tyto pochybnosti a starosti neodradí mne od mého úmyslu, doporučiti Vaši hru ihned k provedení. Máte-li někdy pokdy, neobtěžujte si mne navštívit, neboť o ledačems bude dlužno promluvit si ještě ústně. Spěchám Vám prozatím jen povědět, že se mi Vaše práce líbila, a těším se s Vámi na shledanou. Se srdečným pozdravem Váš

Kvapil

Dopis — 2 listy (22,4 cm × 16,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Jaroslav Kvapil, Praha, Letenské náměstí 7. Telefon 3883. Psáno perem na prvních třech stranách. Bez obálky.

¹ hlavní mužskou roli, Jendu — jde o postavu Jana Skalníka.

3

Ve Vršovicích, 11. března 1915

Slovutný pane,

velikou radost jste mi způsobil svou zprávou, že se Vám má hra líbí; k hlubokým, upřímným díkům také mne zavazujete svou laskavou ochotou, s jakou jste si neobtěžoval přikročiti hned k četbě rukopisu; prostě, šťastným a vděčným mne učinila Vaše zpráva. Leč — také Váš strach z ní na mne přeskočil; padlo to na mne jako zimnice, jižž jsem viděl veliký debakl, hluché hlediště atd. Pak jsem ale zavřel na okamžik oči, dal jsem několikrát předefilovatí kolem nich Janu Skalníkovi — a již jsem opět nabyt důvěry, tím rychleji a tím spíše, když jsem si uvědomil, co všechno mohu očekávat od Vaší laskavé iniciativy při vtělování mé hry na jevišti. Pravda, nedostatek vnějšího děje je zřejmým minus mé hry; ale zdá se mi, že se mi podařilo vložiti do hry něco, co tento nedostatek nahradí, a čím záhy, po prvních scénách, navážeme živý, teplý kontakt s hledištěm. Vaším obavám o obsazení Skalníkovy role rozumím. Nebezpečí její vězí právě v pubertní přemetnosti hrdinově, v náhlých, ostře vyšrafovaných přechodech z pokorné, exaltované oddanosti k odboji, z chlapecké prostomyslnosti k mužskosti, v zmateném mísení snu a reality — tento hoch je v ustavičném vnitřním pohybu ve směrech nahoru nebo dolů, jde to u něho stále všechno ráz na ráz, jsou tu vždy jen nejzákladnější črty tohoto vnitřního dění — chápu velmi dobře Vaše obavy o obsazení této role. Kéž se Vám to, vážený pane, přeje jen podaří!

A tu jsem u věci. Víím, že můj letní text vtělí se v skutečné „Léto“ na jevišti jen Vaší laskavou spoluprací a Vaším dobášením. Prosím Vás o tuto spolupráci, a uznáte-li mou hru skutečně hodnou této spolupráce, budu Vám velmi vděčen.

Vašemu laskavému pozvání k návštěvě rád vyhovím; leč žiji stále tak jednou nohou na vojně,¹ že nevím určitě, kdy mi to bude možno. Určil byste mi také, prosím, kterou denní dobu bych Vás návštěvou nerušil?

Děkuji ještě jednou za Vaši laskavou zprávu, jsem s projevem dokonalé úcty Váš oddaný

Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlíst (22,2 cm × 17,6 cm). Psáno perem na prvních třech stranách. Bez obálky.

¹ *leč žiji stále tak jednou nohou na vojně* — Fráňa Šrámek byl od 12. září 1914 v záložní nemocnici v Brně, kde si léčil revmatismus; od 16. září 1914 byl v Praze, do 31. května 1915 měl dovolenou. 1. června 1915 byl v Jirských kasárnách v Praze, 12. června 1915 potom v Berouně, odkud odjel přes Linec na italskou frontu — do Seebachu u Vilachu v Korutanech. — Údaje o Šrámkově vojačnickém čerpám zde i na jiných místech z publikace Fráňa Šrámek, *Listy z fronty* (Praha 1956).

4

13. 3. 1915

Velectěný pane, rád bych opravdu s Vámi záhy mluvil; v divadle najdete mne zpravidla před 7. hod. večerní; doma bývám po polednách, tak asi kolem třetí. Ale oznamte mi prve, kdy přijдете, abyste snad nešel marně. Upřímně se na Vás těší Váš

Kvapil.

Pohlednice (13,6 cm × 9,1 cm) — fotografie Divadla v Šarce (W. Shakespeare, Večer třífkrálový). Psáno perem. Adresa: Pan Fráňa Šrámek, spisovatel, ve Vršovicích, Cernohorská 603. Údaje poštovního razítka: Praha 13. III. 15.

5

Vrš.[ovice] 20. března 1915

Vážený pane,

nutká mne to, napsati Vám po včerejším prvním čtení „Léta“¹ dopis; mohl jsem se s Vámi sdělit již včera, leč nové prostředí učinilo mne jaksi nesympatickým, a nechtěl jsem Vás posléze již ani zdržovati. Tož, abstrahuji-li ode všeho toho nehotově — embryonálního, co již leží v povaze takového čtení, nevzal mi včerejšek žádných autorských ilusí. Role: Perout, Peroutová, sl. Růž.[enka] a Chvojka — jsou výborně obsazeny. U paní Hübnerové² a Naskové³ jsem již, nevím proč, předpokládal takové krásné zaplnění mé formy, ale pan Nový⁴ byl mi milým překvapením: ano, mám radost, to je můj

¹ *po včerejším prvním čtení „Léta“* — je pozoruhodné, že ke studiu Šrámkovy hry došlo ani ne po čtrnácti dnech od jejího zadání.

² *U paní Hübnerové* — Marie Hübnerová (1862–1931); v prvním uvedení *Léta* hrála slečnu Růženku.

³ *Naskové* — Růžena Nasková (1884–1960), v prvním uvedení *Léta* představitelka paní Peroutové.

⁴ *pan Nový* — Miloš Nový (1879–1932), tehdy člen činohry Národního divadla v Praze. Hrál v *Létě* Chvojku.

Chvojka. Pan Steimar,⁵ zachtělo-li se mu více než čísti, také mne přesvědčoval, že do Perouta zapadne. Enfant terrible naší hry, Skalník, ten se ještě vykuklí; Vámi předpokládané možnosti v něm rozhodně jsou, že čtení to lze prozatím uhádnout; uvidíme jej, až se trochu opře o hru. Mluvil jsem potom ještě déle s p. Matysem⁶ o Skalníkově roli, půjde to. — Škoda, že jsme včera neslyšeli ještě faráře Horu a Stázu. Ostatně, Stázu jsme přece trošičku slyšeli. Podivno, když ji včera četla sl. Odstrčilová,⁷ tu a tam drnklo mi o ucho něco známého, co jsem slýchal, když jsem Stázu psal; tu a tam, v partiích, kde je dryadka Stáza měkká. Lituji, že neznám paní Sedláčkovou,⁸ mohl bych se v tom případě určitěji vysloviti. A prosím, snažně prosím, vážený pane, vybavte nám už také brzy ze zakletí faráře Horu,⁹ který — dovolte mi ten obraz, teď mi napadá — je takovým vtěleným blahorečným úlem v zářijovém slunečním poledni, úlem, obezpívaným zlatem včel, naposled před zimou vyletujících, naposled hudoucích chválu léta.

Včerejší zkuška neprošla také bez jistého nejosobitějšího zážitku pro mne. Chytilo mne to tam, a s ostrou určitostí jsem pocítil —, že po „Lété“ již tak lehko z dramatické sféry asi neuniknu. Rozhodně však budu již při druhé práci počítati více s jevištní realitou.

Projevuje Vám, vážený pane, hlubokou vděčnost za vše, co pro „Léto“ konáte, jsem Váš uctivě oddaný

Fráňa Šrámek

Dopis, dvojlíst (22,0 cm × 16,16 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Bez obálky.

⁵ *Pan Steimar* — Jiří Steimar (1887–1968), člen činohry Národního divadla v Praze. Hrál v *Lété* Perouta.

⁶ *s p. Matysem* — Vojta Matys (1892–1922), člen činohry Národního divadla v Praze. Hrál Skalníka.

⁷ *sl. Odstrčilová* — Liběna Odstrčilová (1890–1962), tehdy členka činohry Národního divadla v Praze.

⁸ *paní Sedláčkovou* — Anna Sedláčková (1887–1967), od r. 1904 členka činohry Národního divadla v Praze.

⁹ *vynavte nám už také brzy ze zakletí faráře Horu* — farář Horu při prvním uvedení *Léta* ztělesnil Otto Boleška (1880–1917).

10. VIII. 1915

Velectěný pane,
trhal jsem včera vodní růže, a málem že se mi nepříhodilo totéž, co Janu Skalníkovi;¹ což divu, že mé vzpomínky vrhly se jedním příliš určitým směrem a že tento lístek je toho nepatrným výrazem: uctivě a srdečně Vás pozdravuje Váš oddaný

Fráňa Šrámek

Polní korespondenční lístek. Údaje poštovního razítka nezřetelné. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Pan Jaroslav Kvapil, spisovatel, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7, Bohemia. Adresa byla přepsána: Planá n. Lužnicí, Villa Portík. Adresa odesílatele: Fráňa Šrámek, 3. setnina, Etappen/Bataillon 512, polní pošta 610.

¹ *málem se mi nepříhodilo totéž, co Janu Skalníkovi* — mohl při trhání vodních růží utonout.

7

V Praze 17. 9. 1915

Milý a vážený pane Šrámku!

Dojde-li Vás tento dopis, přijmětež upřímný můj pozdrav a spolu srdečné díky za lístek, jež jste mi v létě poslal. Často si na Vás vzpomeneme, a jakž nevzpomínati, když jste nám svým „Létem“ vnesl do suchopáru původní produkce tolik svěžesti, světla a naděje! Teď po prázdninách, když se nám Matys šťastně vrátil,¹ hráli jsme „Léto“ zas už dvakrát a budeme je zas ještě hráti, neboť se těšilo výborné návštěvě. I z venkova se o ně hlásí divadla, a proto jsem telefonoval do Máje,² že dám jim knihu opsati, jakmile se prokáží příslušným svolením Vašich zástupců. Včera mi o totéž psali ze Záhřeba, jejichž dva režiséři tady v létě byli a „Léto“ viděli, a také Pick³ se z Uher přihlásil, že by „Léto“ rád přeložil, ale že nemá knihy. Milerád Vám za Vaši nepřítomnosti všechno obstarám, ale chci mítí prve Váš souhlas a prosím Vás, abyste mi slůvkem oznámil, přejete-li si toho a mohu-li Vám vůbec i jinak býti nějak nápomocen, než se zas vrátíte. Přeji Vám prozatím hodně trpělivosti v té mimořádné době a především brzký, šťastný návrat, jenž bohla i našemu divadlu bude pak záhy novou událostí. Vyřizuji Vám srdečný pozdrav své ženy⁴ (jež se zvědavě ptá, pro jakou to paní tetinku jste tenkrát ty vodní růže trhal a bezmála se byl utopil?) a rovněž i našich dam a pánů, kteří tak rádi „Léto“ hrají! Těším se na zprávu od Vás a jsem všecek Váš neupřímnější

Kvapil.

Dopis — dvojlíst (22,4 cm × 16,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Jaroslav Kvapil, Praha, Letenské náměstí 7. Telefon 3883. Psáno perem na všech čtyřech stranách. Bez obálky.

¹ když se nám Matys šťastně vrátil — Vojta Matys, představitel Jana Skalníka, nebyl patrně odveden.

² do Máje — nakladatelské družstvo Máj v Praze.

³ Pick — Otto Pick (1887—1940), německý spisovatel a překladatel, prostředník mezi českou a německou literaturou své doby.

⁴ pozdrav své ženy — druhou manželkou Jaroslava Kvapila byla od r. 1910 Zdena Rydlová (1884—1955), členka činohry Národního divadla v Praze.

8

Dne 3. října 1915

Vážený pane,

Váš laskavý dopis jsem obdržel po delší pouti; mělť ještě staré číslo pošní pošty, nyní jsme již jinak očíslováni. Způsobil mi velkou radost a zahřál mne. Souhlasím ovšem se vším, co pro „Léto“ hodláte podniknout, a jsem Vám hluboce vděčen za Vaši srdečnou pomoc, v tom jménu mi nabídnu-tou. — Ach, nám tu již desátý den prší a kopcům již čouhá sněhová vata z uší! Pozdravuje upřímně Vás, milostivou paní a všechny dámy i pány z „Léta“, jsem Váš oddaný

Fráňa Šrámek.

Plní poštovní lístek. Datum poštovního razítka: 5. X. 1915. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Vážený pán, pan Jaroslav Kvapil, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7, Bohemia. Adresa odesílatelova: Fráňa Šrámek, 3. setnina. Ldst. Etap. Baon (Landsturm-Etappen-Bataillon) 512, pol. pošta 53.

Dne 3. prosince 1915

Vážený pane,

stále se ještě držím s milou vojnou v náruči, a obávám se skutečně, že tahle milá bude tuze věrná. A jsem stále ještě tam, odkud musím, myslím-li na Prahu, hleděti hodně k severu.¹ A myslím na ni často; zkrásněla mi nějak premiérou „Léta“ při rozloučení!² Stýská se mi po ní, mrše, a dokud jsem v ní žil, měl jsem to s ní stále na zadrhmo, jako s broukavou, hašteřivou bytnou. A myslím-li na Prahu, musím věrně myslet i na Vás a onu pevně se držící obec na břehu Vltavy,³ a čtu-li, že stále ještě hráváte „Léto“, pocituji hlubokou vděčnost. Zkrášlilo mi to tu několik šedivých chvil! Díky a mnoho srdečných pozdravů všem!

Váš oddaný
Fráňa Šrámek

Polní korespondenční lístek. Datum poštovního razítka: 4. XII. 1915. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Vážený pán, pan Jaroslav Kvapil, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7, Bohemia. Adresa odesílatelova: Fráňa Šrámek, 3. setnina, Ldst. Etappen-Baon 512, pol. pošta 53.

¹ A jsem stále ještě tam, odkud musím, myslím-li na Prahu, hleděti hodně k severu. — Fráňa Šrámek byl tehdy v Korutanech.

² [Praha] zkrásněla mi nějak premiérou „Léta“ při rozloučení — premiéra Léta byla v Národním divadle 29. května 1915. Dovolená končila Šrámkoví 31. května 1915 — potom se vracel na frontu.

³ onu pevně se držící obec na břehu Vltavy — členstvo Národního divadla v Praze.

V Praze 14. 12. 1915

Milý pane Šrámku!

Váš lístek, poslaný z fronty 3. prosince, došel mne 11. prosince a srdečně mě potěšil, už tím, že se z něho dohaduji přes všecken stesk Vašeho dobrého zdraví. Nám se tu daří bohudíky dosti dobře, a „Léto“ jsme hráli po každé za velmi pěkné návštěvy, takže si je bohdá zas někdy zahrajeme. Chtěl jsem s ním i někam na venek zajeti, ale prozatím se mi nepoštěstilo najít dobrou štaci — snad tedy zjara! Přáli bychom si všichni, abyste do té doby byl doma a jel s námi! Snad Vás úspěch „Léta“ pobídne, abyste záhy přinesl zas něco nového, a možno-li tam u Vás vůbec přemýšlet i o něčem jiném než o vojně, přemýšlejte o tom, co bude hráti od Vás Národní divadlo napřesrok! Psal mi oněhdy kdosi odkudsi, abych prý mu dovolil (?) překládati „Léto“ do němčiny, ale já mu oznámil, že už je patrně přeložil p. Pick.¹ Máte-li s ním spojení, a má-li už překlad, ať jej pošle Bahrovi² do Salzburgu; upozornil jsem jej oněhdy na Vaši hru. Popřípadě zatukáme

¹ p. Pick — Otto Pick; viz poznámku 3 u dopisu č. 7.

² Bahrovi do Salzburgu — Hermann Bahr (1863—1964), rakouský spisovatel, literární kritik, autor několika komedií (Koncert, Děti, Pavouk atd.).

někdy v Německu, libo-li Vám. Jirásek³ mi ondy prozradil, že prý dostanete za „Léto“ letošní cenu Náprstkovu⁴ — víte o tom? Ne-li, snad Vás tedy tou zprávou potěším. Nejen moje žena, ale i všichni obyvatelé toho městečka, kde se „Léto“ událo, Vás srdečně pozdravují, a já jsem Vás upřímný

Kvapil.

Dopis, 1 list (28,3 cm × 21,9 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Cinohra Národního divadla v Praze. Psáno perem na obou stranách. Bez obálky.

³ *Jirásek* — Alois Jirásek (1851–1930), český spisovatel a dramatik.

⁴ *cenu Náprstkovu* — cena Vojtěcha Náprstka (1826–1894), pokrokového českého liberála, zakladatele vlasteneckého kulturního střediska U Halánků. Náprstkova cena byla udělována každoročně ve výši 800 korun za nejlepší divadelní hru inscenovanou v předcházejícím roce. Šrámkovi byla Náprstkova cena udělena koncem ledna r. 1916.

11

Dne 29. prosince 1915

Vážený pane,

děkuji Vám srdečně za laskavý dopis. Zpráva o Náprstkově ceně byla mi novinkou a ovšem i velmi příjemným překvapením; děkuji Vám za ně. Z bulletinů Nár.[odního] d.[ivadla] dovidám se, že jste ochuravěl; těším se však, že Vás můj lístek stihne již zdravého, a přál bych si to upřímně. — A my jsme tedy vánoce přeslavili tady a srdce nám to neutrhl; je přece jakžtakž pevně připevněno! Přeji Vám, vážený pane, šťastný, radostmi a vítězstvími bohatý nový rok! Kéž se v něm můžeme sejít na téže krásné brázdě jako letos v květnu!

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Polní korespondenční lístek. Datum poštovního razítka: 30. XII. 1915. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Vážený pán, pan Jaroslav Kvapil, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7, Bohemia. Adresa odesílatele: Fráňa Šrámek, 3. setnina, Ldst. etap. Baon 512, polní pošta 53.

12

4. 2. 1916

Milý pane Šrámku! Díky za Vaše lístky — mám radost, že jste stále živ a zdráv. I „Léto“ se daří dobře, jakž i z novin zvidáte, a ve Vídni se neobyčejně líbilo.¹ Zdalipak už myslíte zas na něco jiného, a můžete-li vůbec? Srdečný pozdrav od mé ženy! Všecek Vás

Kvapil

Pohlednice (13,6 cm × 9,1 cm) — fotografie Divadla v Šárce (W. Shakespeare, Večer tříkrálový). Psáno perem. Adresa: Pan Fráňa Šrámek, 3. setnina, Ldst. Etap. Baon 512. P. pošta 53. Údaje poštovního razítka: Praha 5. II. 16.

¹ *a ve Vídni se [Léto] neobyčejně líbilo* — Národní divadlo uvedlo *Léto* 15. ledna 1916 při svém zájezdu do Vídně. Zájezd se uskutečnil z iniciativy vídeňských dělnických spolků. Šrámkovo *Léto* bylo ve Vídni přijato s nadšením.

13

St. Veit a. d. Glan 8. srpna 1916

Vážený pane, jsem teď na dočasném odpočinku v hezkém korutanském městečku; čtu o novém zájezdu činohry N.[árodních] D.[ivadla] a jsem pln vděčnosti k Vám i ostatním pánům a dámám, kteří svým uměním a láskou donesli mé „Léto“ až k dnešním dnům. Je to již patnáctý měsíc od premiéry a skoro navlas tak dlouho jsem přikován tu „dole“, aniž mohu dočísti dovolené. [Tři čtyři slova zamazána modří; zřejmě zásah cenzury. A. Z.] z toho všeho zle. A ještě jednou: díky!

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Plní korespondenční lístek. Datum poštovního razítka nezřetelné. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Vážený pán, pan Jaroslav Kvapil, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7, Böhmen. Bydliště přeškrtnuto na: Kácov n. Sáz. Adresa odesílatele: Fráňa Šrámek, 3. setnina, etapní prapor 512, St. Veit a/d Glan.

14

V Kácově 13. 8. 1916

Milý příteli! Váš dnešní lístek zbavil mne konečně dlouho trvajících starostí, jak se Vám daří, neboť nedovídaje se po měsíce o Vás, měl jsem už valné obavy, zda Vás ta vojna nezahubila. Tím větší je moje dnešní radost! Hráli jsme „Léto“ v Budějovicích a ve Vídni, kdež mělo nanovo tak skvělý úspěch, že si je vyžádali pro náš příští zájezd opět. Po prázdninách zahrám si je bohdá zas v Praze. A což něco nového? Je Vám vůbec možno něco psát nebo se aspoň obíratí plány? Prosim Vás, ozvete se občas slůvkem! V Praze celkem není novinek, leda těch, o nichž psáti nelze. Nepodaří se Vám snad vymoci si trochu dovolené? Já trávil teď prázdniny se svou rodinou v Kácově na letním bytě, ale dnes už odjíždím do Prahy. Nechce se mi... Moje žena srdečně Vás pozdravuje, a já jsem Váš nejupřímnější

Kvapil

Korespondenční lístek. Psáno perem na obou stranách. Adresa: Pan Fráňa Šrámek, 3. setn. et. pr. 512, St. Veit a d. Glan. Údaje poštovního razítka: Kolín — Čerčany 574 [...] 16.

15

17. září 1916

Vážený pane, díky, díky, že jste mi opět zahráli „Léto“ v N. D.; působí mi tu jeho návrat na scénu vždycky velikou radost a přichází mi ostatně vhod i z jiného všednějšího důvodu. -- Změnil jsem kulisy, přesedlav před

14 dny na frontu nejmladšího data.¹ Tážete se na dovolenou; ach, ano, to je jeden jediný trud! Jsem teď již opět šestnáctý měsíc bez přerušení v tom svéráku, a krátkého vydychnutí bylo by mi již potřeba více než chleba; ale mám tuze neužitečné řemeslo. Lidé užitečnějších občanských zaměstnání si již zatím i dvakrát na dovolené vydýchli. — Nejsem věru z neskromných lidí, ale v tomhle směru jsem snad „vyhládovován“ trochu zbytečně. — V Praze vydali mi knihu básní „Splav“;² až se vrátím — hleďte, věřím stále, že se vrátím — přinesu Vám ji. Prosím, pozdravte všechny známé v N. D.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Plní korespondenční lístek. Datum poštovního razítka nezřetelné. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Vážený pán, pan Jaroslav Kvapil, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7, Bohemia. Adresa odesílatele: Fráňa Šrámek, 3. setn. Etap. Baon 512, polní pošta 108.

¹ *na frontu nejmladšího data* — počátkem září r. 1916 byl Fráňa Šrámek přeložen z Korutan do Uher. Cesta Maďarskem — 3. září 1916 Kaposvár, 4. září 1916 Szeged, 5. září 1916 Karánsebes, 10. září 1916 Mehadia (u tehdejších rumunských hranic v Maďarsku, dnes v Rumunsku).

² *V Praze vydali mi knihu básní „Splav“* — sbírka Splav vyšla r. 1916 v nakladatelství Františka Borového.

16

27. 9. 1916

Milý příteli!

Díky za nový lístek a srdečný pozdrav! Kdybych tu mohl cokoli pro Vás podniknouti, udělám to — bylo by možno, abyste mého vlivu nějak použil?¹ Prosím, pište! O „Léto“ zajímá se divadlo krakovské a doporučil jsem mu je. Váš

Kvapil

Pohlednice (14,2 cm × 9,2 cm) — reprodukce kresby Josefa Mánesa Kráva potěšení. Psáno perem. Adresa: Pan Fráňa Šrámek, 3. setn. Etap. Baon 512. P. p. 168. Údaje poštovního razítka: Bubeneč 2, datum nezřetelné.

¹ *bylo by možno, abyste mého vlivu nějak použil?* — jde o dovolenou pro Fráňa Šrámka. Srov. předchozí Šrámkův plní korespondenční lístek.

17

1. října 1916

Vážený pane, velikou radost jste mi způsobil svým lístkem, a jsem vděčně pohnut Vaší laskavostí, s níž mi nabízíte jakoukoliv pomoc. Měl jste snad při tom na mysli záležitost mé nedobytné dovolené? Ach, ano, snad by bylo skutečně možno, abyste svého vlivu v tom směru nějakou oklikou v můj prospěch použil — ač je mi těžko říci, jakou oklikou. Ostatně by se mi ne-

dostalo ničeho, eo mi nepatří; mám právo na dovolenou po 9 měsících, a já již začínám sedmnáctý; válka si mne zavolala hned prvním dnem,¹ a je to již třetí světová strana mocnářství,² na které vojákem stojím; při trošce dobré vůle daly by se ovšem i jiné důvody vzítí v úvahu. Řekl bych, ať mi páni dají tři měsíce dovolené, a po jejím uplynutí položím jim na stůl hoto-ovou dobrou literární práci. A trochu se věru ostýchám napsati, že bych zplesal i nad krátkou dovolenou; jen co bych nabral aspoň trochu dechu! — Vyzval jste mne laskavě: napište — tož napsal jsem, ač nevím nyní, nesvalil-li jsem si balvan s prsou trochu neobratným pohybem.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek.

Polní korespondenční lístek. Datum poštovního razítka nezřetelné. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Vážený pán, pan Jaroslav Kvapil, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7, Bohemia. Adresa odesílatele: Lds. Etap. Comp. 3/512, p. pošta 108.

¹ válka si mne zavolala hned prvním dnem — Fráňa Šrámek byl mobilizován 26. července 1914.

² a je to již třetí světová strana mocnářství — po mobilizaci r. 1914 odjel Šrámek na sever (do Krakova); zúčastnil se bojů u Anapole (mezi Lublinem a Krasnikem). Po zdravotní dovolené odjel koncem července r. 1915 do Korutan, následoval Seebach, Villach, Soča, Rombon. Odsud byl Šrámek v září r. 1916 přesunut do Uher a do Rumunska.

18

22. února 1917

Vážený pane, čtu v novinách současně, že Musám křehnou prsty, zavíráte divadla, a že mé „Léto“ vychází v třetím vydání.¹ Chtěj nechtěj musím se rozevzpomínat a nemohu odolát pokušení, abych se nevzdal, že všemu navzdory jsem dosud živ a neposlal Vám svůj oddaný pozdrav.

Váš Fráňa Šrámek

Polní korespondenční lístek. Datum poštovního razítka: 23. II. 1917. Psáno inkoustovou tužkou. Adresa: Vážený pán, pan Jaroslav Kvapil, chef činohry Nár. divadla, Praha, Letenské nám. 7. Adresa odesílatele: Fráňa Šrámek, Ldst. Etap. Comp. 3/152 Etap. Postamt 264.

¹ mé „Léto“ vychází v třetím vydání — r. 1917 vyšlo třetí vydání Léta v nakladatelství Františka Borového.

19

Vršovice 9. 8. 1918

Vážený pane,
jsem na kratičké dovolené v Praze, a je pro mne krásným překvapením, shledati se při tom s „Létem“, dosud žijícím;¹ děkuji Vám za lásku, s jakou

¹ shledati se při tom s „Létem“, dosud žijícím — hra Léto byla ještě stále na repertoáru Národního divadla v Praze.

při „Létě“ stojíte, je to jeden z mála doušek za doby, která mne věru nehyčká. Byl bych přišel poděkovati Vám ústně, leč domníval jsem se důvodně, že netrávíte divadelní prázdniny v Praze, — a teď již mám svobodicky poskrovnu, v úterý opět odjíždím.

Vojna, jak vidíte, přilepila se na mne důkladně a z náručí mne nepouští. Jsem teď poznovu na jihozápadním bojišti,² čtyři léta, jako když je smažeš, a dny hořknou stále více. Kdyby aspoň bylo možno nějakou chvíli ku své práci ukrásti! Nelze. Upsal bych se každému ďáblu — jenom ne černožlutému — aspoň za půlletní dovolenou: slyšeti zase jednou lidský svůj mlýn klapat, viděti zase jednou trochu krásné práce růsti pod svýma rukama, a pak už se mne zase, vojno, chop — ale žádný ďábel po mně nešilhá. Nejsm z neskromných, ale myslím, že bych ještě něco dovedl. A zůstanu-li v písčinách ještě rok — dovedu potom?

Dráždí mne velké pokušení, abych zašel v neděli do N. divadla; abych se ohřál na tom, z čeho jste Vy tam, dobří lidé, láskou a uměním učinili oheň živý. Neodolám asi, půjdu. Ale, vím, učiním si svůj návrat odtud trnitějším. Prosim, pozdravte upřímně celý malý svět „Léta“. A díky!

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

N. B. Uložím pro Vás v N. divadle výtisk „Léta“; prosím, byste jej přijal.

Dopis — dvojlíst (17,3 cm × 13,4 cm). Psáno perem na prvních třech stranách. Obálka se nezachovala.

² na jihozápadním bojišti — na italské frontě.

20

Král. Vinohrady dne 17. října 1921

Milý příteli!

Srdečně Vám děkuji za Vaši novou hru,¹ která jest opravdu líbezná a na jejíž brzké provedení se tuze těším. Nezapírám arci, že dílo to je při vší své vnější jednoduchosti značným úkolem pro vnitřní režii. Ale to se mi právě na něm líbí a jako režiséra mne to láká. Tím více jsem Vám povděčen, že práci tu svěřujete přímo mně, a dám se co možná záhy do práce. Prve bych však rád asi o dvou scénách s Vámi promluvil, i byl bych Vám povděčen, kdybyste mne některý den dopoledne ve vinohradském divadle navštívil. Je třeba se dohodnouti rovněž o tom, jak obsaditi role; i to bude dost veliký oříšek.

Upřímně se na Vás těším a jsem všecek Váš oddaný Kvapil

Básník

Fráňa Šrámek,
Vršovice, Vinohradská ul. 1.

Dopis — 1 list (28,8 cm × 22,6 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Reditelstvo Městského divadla Král. Vinohradů. Telefon č. 1633. Denní pokladna 433. Hodina návštěv 12—1 v úterý a v pátek. Bez obálky.

¹ Srdečně Vám děkuji za Vaši novou hru — jde o hru Měsíc nad řekou. Jaroslav Kvapil byl v letech 1921—1928 šéfem činohry Městského divadla na Královských Vinohradech.

21

V Praze dne 8. února 1922

Milý příteli!

Piši mi z bratislavského Národního divadla, že by rádi hráli honem „Měsíc nad řekou“, a žádají mne, abych jim dal knihu opsat, protože ještě nevyšla. Myslím však, že podle Vašeho sdělení vyjde co nevidět a že by bylo zbytečno knihu opisovat. Piši v tom rozumu do Bratislavy a prosím Vás, abyste jim poslal ne-li knihu, aspoň vývěsky, které snad už z tiskárny dostat můžete. Adresa: profesor Milan Svoboda,¹ šéf činohry, Bratislava, Národní divadlo.

*Se srdečným pozdravem Váš**Kvapil*

Dopis — 1 list (22,8 cm × 14,7 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla Král. Vinohradů. Telefon č. 1633. Psáno strojem na první straně. Perem podepsán: Kvapil. Bez obálky.

¹ profesor Milan Svoboda — Milan Svoboda (1883–1948), český literární historik, režisér a dramatik. V letech 1921–1923 byl šéfem činohry Národního divadla v Bratislavě.

22

V Praze 9. března 1922

Milý příteli!

Byl bych Vám tuze povděčen, kdybyste mi na chvílku půjčil výtisk svého „Června“,¹ jehož nemohu nikde sehnati a nutně potřebuji. Vrátilím knihu co nevidět.

*Se srdečným pozdravem Váš**Kvapil*

Dopis — dvojlíst (22,8 cm × 14,7 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla Král. Vinohradů. Telefon č. 1633. Psáno strojem na první straně. Perem podepsán: Kvapil. Bez obálky.

¹ kdybyste mi na chvílku půjčil výtisk svého Června — Červen, jednoaktovka Fráni Srámka, vznikl pravděpodobně r. 1901. Knižně vyšel poprvé r. 1905 v Divadelní knihovně Máje (sv. 23) spolu s Mahenovým Juanovým koncem a s aktovkou J. E. Čeňka Na cestu. Samostatně vydal Červen B. M. Klika r. 1923.

23

V Praze 1. 9. 22

Milý příteli!

Děkuji Vám za Váš srdečný krásný lístek, jež jste mi napsal z Nezdic¹ a jež jsem dostal teprve teď po svém návratu do Prahy — a děkuji Vám také za dopis, jenž mne došel od Vás včera.² Těší mne a hřeje mne Vaše

¹ krásný lístek, jež jste mi poslal z Nezdic — nedochoval se.

² dopis, jenž mne došel od Vás včera — nedochoval se.

sdílnost, a snad Vám smím navzájem povědět, že jste mi jedním z nejmilejších našich poetů, a obě Vaše hry, jež jsem směl dosud uvést na scénu, že byly radostí mého režiséřského zaměstnání. A svezli-li jsem se s jejich úspěchem trochu jako režisér, věřte mi, že jsem se svezl s upřímnou vděčností za tuto jízdu.

Mám od Vás novou hru³ a rád bych si s Vámi o ní pohovořil, prve než prohlásíte její text za definitivní. A také o jejím obsazení musíme se dohovřit: odchází nám Vydra⁴ — a to nám odchází z „Plačícího satyra“ tuzem mnoho!

Chci Vás upozornit ještě na něco! Z hamburského Schauspielhausu (vzorného divadla severoněmeckého) dostal jsem především zajímavé vyzvání: abych jim doporučil nějaké české hry a pak se ujal režie vybraného kusu. Zásadně jsem slíbil a mimo jiné jsem upozornil ředitele (dr. Paul Eger;) na „Léto“ i na „Měsíc nad řekou“. Prosim Vás, mohl byste mu — či po případě mohl by Pick⁵ — poslati záhy německý překlad těch dvou her? Snad by se nám konečně podařilo dostat Vás touto cestou na nějaké kloudné německé divadlo...

Těším se s Vámi v brzku na shledanou a s nejsrdečnějším pozdravem jsem všecek Váš upřímný

Kvapil

Dopis — dvojlíst (22,1 cm × 14,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno perem na všech čtyřech stranách. Bez obálky.

³ Mám od Vás novou hru — hru Plačící satyr, která byla poprvé uvedena 15. ledna 1923 v Městském divadle na Královských Vinohradech (režie Karla Capka).

⁴ odchází nám Vydra — Václav Vydra starší (1876—1953), od r. 1913 člen Městského divadla na Královských Vinohradech, přešel r. 1922 do Národního divadla v Praze.

⁵ Pick — Otto Pick; viz poznámku 3 u dopisu č. 7.

Vážený pane,

děkuji Vám za opětnou laskavost, s níž jste doporučil mé hry hamburskému divadlu. Píši zároveň p. Kholovi,¹ jenž mne zastupuje pro cizí jeviště, aby řed. Egrovi poslal² německé překlady obou mých her; týž vyjednává právě s divadlem v Poznani o polské provozování „Léta“.

K rozhovoru o Plačícím satyrově navštívím Vás v divadle, jakmile si to budete přát; nerad bych Vás rušil nečas. Pro Vydru³ mám ovšem těžkou

¹ p. Kholovi — František Khol (1877—1930), spisovatel, dramaturg Národního divadla v Praze, který si po svém odchodu z Národního divadla otevřel divadelní agenturu.

² řed. Egrovi — dr. Paul Eger, ředitel Schauspielhausu v Hamburgu.

³ Pro Vydru — Václav Vydra starší; viz poznámku 4 k dopisu č. 23.

hlavu; psalť jsem mu Kalvachovu roli⁴ přímo do úst, na jeho výrazové prostředky. Ale je tak zhola vyloučeno, že by si mohl v té roli Vydra ještě zahrátí? On sám by to jistě učinil rád, a mám dojem, že bych v tom směru docílil i Hilarova svolení. Ale o tom všem budeme ještě hovořiti.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Vršovice
2. září 1922

Dopis — dvojlíst (20,8 cm × 13,5 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Obálka se nedochovala.

⁴ *Kalvachovu roli* — jde o postavu Jana Marii Kalvacha ze hry Plačící satyr.

25

Vážený pane,

dr. Hilar¹ konečně odpověděl, posílám Vám jeho dopis. Jeho datování je poněkud sporné, poněvadž mi byl dodán poštou teprve 11. listopadu. Svého dojmu z dopisu Vám nepiši, utvořte si jej volně sám.

Chce se mi ovšem velmi, velmi Vydry pro roli Kalvacha² — nechce se mi však, aby za to platilo vinohradské divadlo všelikými svízelemi. Tak nebo onak, dopisem Hilarovým ocitá se věc ve stadiu, kdy může býti definitivně vyřešena tím nebo oním směrem; čím rychleji, tím lépe, než se na ní utvoří ještě několik zbytečných uzlíků. Když tedy dr. Hilar své slovo již řekl, prosím nyní o laskavé definitivní rozhodnutí správy Městského divadla v té věci. Uznám je, a ukončím pak dlé potřeby celý případ dopisem Hilarovi a Vydrovi.

Pokud se týče p. Strnada:³ zašel jsem si v pátek do divadla, bych si jej obhlédl při zkoušce; zkoušely se však jen některé scény zhruba v baletním sále, a tu jsem měl dojem, že by za tohoto časného stadia zkoušky má přítomnost působila vetřelecky, rušivě; přijdu později, až se zkoušky odstěhují na jeviště. Za to jsem se podíval na sl. Scheinpflugovou⁴ v zkoušené Čapkově hře,⁵ a myslím, že to s ní můžeme bezpečně v Satyru zkusiti.

¹ *dr. Hilar* — Karel Hugo Hilar (1885–1935), spisovatel, režisér a divadelní teoretik. Od r. 1921 byl šéfem činohry Národního divadla v Praze.

² *pro roli Kalvacha* — viz poznámku 4 k dopisu č. 24.

³ *pokud se týče p. Strnada*: — Antonín Strnad (1885–1970), herec Městského divadla na Královských Vinohradech.

⁴ *Za to jsem se podíval na sl. Scheinpflugovou* — Olga Scheinpflugová (1902–1968), tehdy členka Městského divadla na Královských Vinohradech. V Plačícím satyroví hrála postavu Ančky.

⁵ *v zkoušené Čapkově hře* — v Městském divadle na Královských Vinohradech se tehdy připravovalo uvedení Čapkovy hry *Věc Makropulos*, v níž Olga Scheinpflugová hrála Kristinu (premiéra byla 21. listopadu 1922).

Ještě Vás prosím, abyste mi dal laskavě zaslati rukopis Satyra, je-li již oklepán; rád bych se věci před zkouškami trochu obíral a rukopisné, náčrtkové verše, které mám doma, jsou bludištěm, v němž se nevyznám.

Opomněl jsem se Vás také posledně otázati, pro kdy počítáte s premiérou Satyra; vylučuje Váš repertoární plán, že by se tak mohlo státi ještě během ledna?

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Vršovice
12. listopadu 1922

Dopis — dvojlíst (20,9 cm × 13,5 cm). Psáno perem na prvních třech stranách. Obálka se nezachovala.

26

Vážený pane,

posílám ony dvě úpravy textu, snažil jsem se dost, ale nic kloudného z toho, myslím, nepošlo a již dávno jsem se necítil takovým nemotorou. Ať jsem nasadil jak nasadil, trčí mi to cize ven z původního znění. Nese-trváme přece raději při původním znění, v němž tento motiv hrál jen stlumeně, jen pod kůží celé hry, ale i tak snad dost slyšitelně?

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Dopis — 1 list (20,7 cm × 15,0 cm). Nedatováno. Psáno strojem po jedné straně. Obálka se nezachovala.

27

V Praze dne 6. září 1924

Milý příteli,

těším se s jistotou, že i letos dostaneme pro svůj repertoár nějakou Vaši novou práci, a prosím Vás tedy, abyste mi o tom podal zprávy určitější; rád bych prozatím aspoň její titul oznámil v programu příští sezóny.

S upřímným pozdravem jsem Vás oddaný

Kvapil

Pan Fráňa Šrámek, spisovatel,
v Praze.

Dopis — 1 list (22,1 cm × 14,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem na první stránce. Perem podepsán: Kvapil. Bez obálky.

28

Vážený pane,

zdá se mi, že jsem silně zjankovatěl a že jsem se ve věci „Steimar nebo Vávra“¹ plašil hodně zbytečně. Bylo to zaviněno tím, že Steimara neviděl jsem jen od představení „Léta“, kdežto Vávru znám z mnoha rolí. Seděl jsem tedy za sobotní premiéry v hledišti s hezky dlouhým nosem, naslouchal Steimarovu hlasu, a již bych se nebyl za svou věc tak dušoval jako před 3 dny v dopise, který jsem Vám poslal. *Tímhle hlasem*, z téhle přesvědčující mužskosti hraný nadp. Roubal² měl by ovšem své veliké přednosti! Myslím, že zbytečně lpím na některých púltonech a odstínečcích svých rolí, a nejsou to jistě ony, které to na jevišti vyhrávají.

A abych se Vám tedy vyzpovídal z dnešního svého stanoviska, jistě již konečného: Prosim Vás, rozhodněte již sám mezi Steimarem a Vávrou. Rovněž i obsazení Klement—Štěpánek.³ Snad náleží tato role Štěpánkovi i jakýmsi lidsky vyslouženým právem.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

6. září 1924

Dopis — dvojlíst (20,9 cm × 13,5 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Obálka se nezachovala.

¹ „Steimar nebo Vávra“ — Jiří Steimar (1887—1968), Karel Vávra (1884—1931), tehdy členové Městského divadla na Královských Vinohradech.

² nadp. Roubal — postava ze Šrámkovy komedie Soud.

³ Štěpánek — Zdeněk Štěpánek (1896—1968), tehdy člen Městského divadla na Královských Vinohradech, měl hrát v Soudu sanitního praporčíka Klementa.

29

Vážený pane,

hru, o níž se jedná, dokončil jsem již před rokem a nezadával jsem ji divadlu jen proto, poněvadž jsem měl jisté pochybnosti o tom, je-li pro hru tohoto typu nyní příhodný čas, a nechtěl jsem zbytečně maltretovati divadlo, ani sebe. Ale pošlu Vám rukopis hry k přečtení a posuďte, prosím, sám. (Nemohl by se snad vypraviti ke mně pro rukopis div.[adelní] sluha?) Hra má název „Soud“,¹ je 3 aktovou komedií, první dva akty hrají na rakousko-italské frontě, třetí v Praze.

Budu ovšem jen rád, ukážou-li se mé pochybnosti planými.

Váš oddaný Fráňa Šrámek

11. září 1924

Dopis — dvojlíst (24,6 cm × 15,0 cm). Psáno perem na první stránce. Bez obálky.

¹ Hra má název „Soud“ — jde o komedii Fráni Šrámka Soud. Vznikla r. 1923, knižně byla vydána r. 1924 v Aventinu. Poprvé byla uvedena v Městském divadle na Královských Vinohradech 3. února 1925 v režii Jaroslava Kvapila.

V Praze dne 18. září 1924

Milý příteli,

děkuji Vám srdečně za Vaši novou hru,¹ kterou jsem hned s chutí přečetl a dnes už v novinách oznámil; zajisté ode mne neočekáváte chvály ani lichotek, ale chci Vám říci, že Vaše nová práce má všechny přednosti Vašeho vyspělého umění, že však je ve druhém a ve třetím aktě snad až přebroušená, a že bych velice rád o některých těch věcech — na něž ovšem stačí nepatrná retuše — s Vámi promluvil. Prosím Vás, potěšte mne co nejdříve svou návštěvou a přineste hned také návrh obsazení, poněvadž bych rád dal „Soud“ na repertoár hodně záhy. Těše se na Vás, jsem s upřímným pozdravem Váš

Kvapil.

Pan Fráňa Šrámek, spisovatel,
v Praze.

Dopis — 1 list (22,1 cm × 14,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem na první stránce. Perem podepsán: Kvapil. Bez obálky.

¹ děkuji Vám srdečně za Vaši novou hru — jde o komedii Soud; viz poznámku 1 k dopisu č. 29.

Vážený pane,

nehněvejte se, píši Vám tentokrát jak z nabitého kanónu, a musí to ze mně honem ven. To se přihodilo tak. Zašel jsem včera po delší přestávce opět do divadla, na Dezertéra,¹ ale nebyl jsem Mahenovi dobrým přítelem: chtě nechtě musil jsem za jeho hry myslet na svou vlastní věc, zatrnulo mi jistými nebezpečími, a tu na horké půdě, kde se to právě „dělá“, ledačos mi teprve určitě svitlo. Nedalo mi to již, před posledním jednáním prchl jsem mrzce z divadla, sebral doma zpřeházené partýsky „Soudu“ a čenichal v nich do noci; končí to tím, že na Vás naléhám hned po ránu těmito řádky.

Nuže, prosím Vás, ponechte hlavní roli nadp. Roubala přece jen Vávřovi,² jak zněl první můj návrh. Cítím to jako nutnost po posledním zvážení té role. Co by jí Steimar³ snad přidal jistou svěžestí svého zjevu a hlasu, to by jí ubral jinde, a třeba nebezpečně ubral; ne proto, že je menším hercem, ale že nemá vnitřní míry té role, někdy více vylčené než vyloučené. Roubal nemusí mítí podtrženou robustnost, tu má právě jeho partner, Vojtův poručík Hála,⁴ jak jsem to již naznačil v charakteristice osob ku své

¹ na Dezertéra — hra Jiřího Mahena, která měla v Městském divadle na Vinohradech premiéru 30. září 1924.

² Vávřovi — Karel Vávra; viz poznámku 1 k dopisu č. 28.

³ Steimar — Jiří Steimar; viz poznámku 5 k dopisu č. 5.

⁴ Vojtův poručík Hála — poručík Hála, postava z komedie Soud. Hrál ji Jaroslav Vojta (1888—1970), člen Městského divadla na Vinohradech v letech 1919—1925.

hře; u Roubala se koná hlavní práce uvnitř, z napjatého ocelového péra; venku to nemusí řinčet, jen když to sečně zní, z tvrdého vnitřního mužského povelu, a na tomhle brusu Vávra broušení je. A potom dialog mé hry! To je zháčkováno, to nepřipouští potrhaného tkaniva, kde by to najednou do prázdna zelo, to musí být zvládnuto pamětí, herec musí být úplně při své věci; a Vávra tak pozorně a svědomitě pracuje. Vše mi vůbec mluví pro Vávru, a nechápu dnes dobře, jak jsem mohl za rozpravy s Vámi po mém prvním návrhu zakolísat; ale to už, odpusťte mi, připadá asi na vrub Vaší srdečnosti, po níž tak ochotně odplaveme, když Vás máme rádi. (Přiznám se bez mučení, že na těch mých jistých obavách snad také spolupracovala trochu jedna okolnost; všiml jsem si v bulletinech, že p. Steimar hraje zároveň ještě ve dvou jiných divadlech, a ta přílišná zaměstnanost by mi naháněla pro daný okamžik také vítr. Jak by nezbylo nějakého kalného dojmu, připomínám, že jsem s p. Vávrou mluvil jen několik slov před rozhovorem s Vámi, od té doby jsem ho vůbec neviděl; to píši jen proto, aby bylo jasno, že při mém rozhodnutí nepodléhl jsem vějičkám a — ičkám ze zákulisních tropů, nýbrž že jsem je učinil jen po své nejintenzivnější úvaze, co je v zájmu oné role z celé hry.

Včera také teprve, bohužel, shledal jsem, jak je Štěpánek rostlý na roli praporčíka Klementa,⁵ a v tom jste tedy měl úplně pravdu. Zejména pro konec II. aktu má asi Štěpánek všechno, co by tu mělo zaznít! Kdybyste mu tedy tuto roli svěřil, byl bych jen velice rád a pro menší roli četaře Hanyše by tedy v tom případě zaskočil Vydra⁶ nebo Tůma.⁷

Prosím Vás ještě jednou, nehněvejte se na mne pro tento šturm; znáte mne, že nepůsobím nijakých zmatků při přípravách ke svým hrám a nechci jich působit ani tentokráte; vrhněte jen všechno odium, vznikne-li jaké z tohoto mého definitivního rozhodnutí, beze všeho na mne; stavím se za toto rozhodnutí bezvýhradně a na všechna nebezpečí. Jen na jedno nebezpečí ne: aby Vám nezmrzelo práci na mé hře.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Dne 1. října 1924

Bylo by tedy obsazení po mém def.[initivním] návrhu:

Nadp. Roubal	Vávra [— Steimar — rukou Jaroslava Kvapila]
Por. Hála	Vojta
Prap. Klement	Štěpánek [— Tůma — rukou Jaroslava Kvapila]
Zimeček	Zakopal
Hanyš	Vydra [— Štěpánek — rukou Jaroslava Kvapila]

⁵ na roli praporčíka Klementa — praporčík Klement, postava z komedie Soud.

⁶ Vydra — Václav Vydra mladší (*1902), od r. 1923 člen Městských divadel pražských.

⁷ Tůma — Roman Tůma (1899—1933), v letech 1917—1925 člen Městského divadla na Vinohradech.

Major Gödtke	Smolík ⁸
Por. Bamberger	Řepa ⁹
Pl. lékař Müller	Strnad
Desátník	Majer ¹⁰
Libická	Friedlová ¹¹
Pavla Gráfová	Scheinpflugová
Jindra Ctiborová	Iblová ¹²

Dopis – dvojlíst (24,8 cm × 15,3 cm). Psáno na všech čtyřech stranách inkoustem. Vložen 1 list stejné velikosti, který obsahuje obsazení rolí; je psán na jedné straně. Bez obálky.

⁸ *Smolík* – František Smolík (1891–1972), v letech 1921–1934 člen Městského divadla na Vinohradech.

⁹ *Řepa* – Vladimír Řepa (1900–1957), v letech 1922–1948 člen Městského divadla na Vinohradech.

¹⁰ *Majer* – Vladimír Majer (1892–1957), člen Městského divadla na Vinohradech v letech 1923–1945.

¹¹ *Friedlová* – Helena Friedlová (1889–1966), od r. 1907 členka Městského divadla na Vinohradech.

¹² *Iblová* – Anna Ibllová (1893–1954), od r. 1916 členka Městského divadla na Vinohradech.

32

Vážený pane,

píše Vám večera, zapomněl jsem Vás ještě o cosí poprosit.

Rukopis „Soudu“, který jsem divadlu odevzdal, je jediným mým definitivním čistopisem té hry. Rád bych ji dal nyní již do tisku, aby nevyšla příliš pozdě po premiéře. Poněvadž doufám, že rukopis je již oklepán, prosím, mohlo-li by mi divadlo též vrátit? Div.[adelní] sluha (p. Springl?) bydlí, tuším, někde tu v našem okrsku, snad by mi mohl rukopis donést?

A promiňte mi, prosím, že Vás tou věcí obtěžuji.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Dopis – dvojlíst (20,9 cm × 13,4 cm). Psáno perem na první straně. Bez obálky.

33

V Praze 17. 8. 25

Milý příteli,

dovolte mi dotaz, kdy dostaneme Vás nový kus¹ – nepochybuji, že už jej máte, a troufám si věřit, že ho jinam nezadáte! – a jak se bude jmenovat? Prosím, potěšte mne hodně záhy svou odpovědí! Jsem všecek Váš nejuprámnější

Kvapil.

Dopis – 1 list (22,1 cm × 14,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno perem na první straně. Bez obálky.

¹ *Kdy dostaneme Vás nový kus* – komedii *Ostrov veliké lásky*.

34

V Praze dne 7. října 1925

Milý příteli,
těším se velice na Vaši novou hru a prosím Vás, abyste mi možno-li obratem poslal, ne-li už hru samu, tedy aspoň návrh obsazení, neboť dělám si pro nejbližší dobu repertoární dispozice, a protože bych rád Vaši hru uvedl na jeviště co možná nejdříve, chci vědět, kdo má v ní dle Vašeho přání hrát.

Se srdečným pozdravem Váš

Kvapil

Pan Fráňa Srámek, spisovatel,
v Praze.

Dopis – 1 list (22,1 cm × 14,2 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem na první straně. Perem podepsán: Kvapil. Bez obálky.

35

Vážený pane,

má hra mohla být již u Vás v divadle, ale přikročiv ku prepisování, shledal jsem, že mi místy trochu naměkla (má stará slabost!) a přikročil jsem tedy zavčas k některým řezům, což věc poněkud zdrželo; ale i tak bude u Vás jistě do konce měsíce. Co se obsazení rolí týče, je tu především jedna velká kaňka: počítal jsem s jednou rolí takového srdečného přírodního hromotluka určitě na p. Vojtu a ten nám zrovna nečekaně přisedlal¹ (táž smůla, jako kdysi s p. Vydrou); jsem nyní bezradný, komu tuto roli svěřit. (P. Smolíkovi?) Ale ani o obsazení ostatních rolí nejsem ještě nijak ustálen (leda jen pp. Štěpánkem a Řepou); není tu žádné hlavní, vpřed vytlačené role, všechny (9 muž.[ské], 2 ženské) vyjdou přibližně nastejno. Budu tedy potřebovat tentokrát Vaši rady v tom směru znovu více než kdy jindy, a pospíším si proto, abyste měl rukopis hry v rukách co nejdříve a mohl učinit své repertoární dispozice.

Váš nejoddanější
Fráňa Srámek

8. října 1925

Dopis – dvojlíst (24,0 cm × 15,5 cm). Psáno perem na první straně. Bez obálky.

¹ počítal jsem s jednou rolí takového srdečného přírodního hromotluka určitě na p. Vojtu a ten nám zrovna nečekaně přisedlal – roli Pera Olsena v Ostrovu veliké lásky psal Fráňa Srámek pro Jaroslava Vojtu (srov. poznámku 4 k dopisu č. 31). Vojta však počátkem sezóny 1925/1926 přešel z Městského divadla na Vinohradech do Národního divadla v Praze.

Vážený pane,
posílám konečně rukopis „O. v. l.“¹ Otálel jsem stále s přepisem třetího aktu, okukuje, dá-li se co ještě prokrátit. Hru jsem označil jako „komedii z filmu“,² ale snad bude lépe „komedie—film“ nebo prostě „komedie“ — po přečtení hry jistě poznáte, proč jsem chtěl ten „film“ do označení dostat. Co se týče obsazení rolí, kolísám velice a prosím Vás, abyste mi v tom směru pomohl. P. Vojtou vypadl nám ovšem z obsazení Per Olsena nejlepší představitel. Nemám nejmenší potuchy, kdo by zaň mohl neúspěšněji zaskočit. Pro Rogerse snad nejspíše přichází v úvahu p. Štěpánek, pro Davillu p. Řepa, pro Rosmera p. Vávra (nebo snad Veverka?),³ cítím jaksí, že v této komedii byl by na místě, ale nevím honem, kde, pro Horna snad p. Hlavatý,⁴ pro pí. Edwardsovou slč. Pačová,⁵ pro Mary slč. Scheinpflugová, pro Browna p. Zakopal⁶ nebo p. Smolík, pro Stevense p. Vydra nebo p. Haas⁷ — ale třeba budete mít lepší návrhy, za něž Vás pěkně prosím; v rozpacích jsem vůbec o rolích Olsena, Fergussona a Hooda. Byl bych Vám upřímně vděčen, kdybyste mi sám navrhl obsazení rolí, v tomto obsazení bychom hru přečetli a hned bychom slyšeli, kde to snad „neleží“. Ostatně, s tím vším je ještě dosti času, až hru laskavě přečtete; navštívím Vás potom v divadle, jakmile si toho budete přát.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

V Praze—Vršovicích 10. listopadu 1925

Dopis — dvojlist (24,0 cm × 15,5 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Bez obálky.

¹ rukopis „O. v. l.“ — rukopis Ostrova veliké lásky.

² Hru jsem označil jako „komedii z filmu“ — Fráňa Šrámek rozvinul v této své hře konvenční filmový příběh z exotického prostředí, přejal do komedie i hotové filmové hrdiny své doby. Na podobnost námětu Ostrova veliké lásky s americkým filmem Záliv ztracených lodí upozornila šifra Klo 25. ledna 1926 v Národním osvobození.

³ Veverka — Ludvík Veverka (1892—1947), v letech 1919—1929 člen Městského divadla na Královských Vinohradech.

⁴ p. Hlavatý — František Hlavatý (1873—1952), herec, režisér a dramatik. V letech 1907—1933 člen Městského divadla na Královských Vinohradech.

⁵ sl. Pačová — Míla Pačová (1890—1957), v letech 1922—1934 členka Městského divadla na Vinohradech.

⁶ p. Zakopal — Bohuš Zakopal (1874—1936), od r. 1907 člen Městského divadla na Královských Vinohradech.

⁷ p. Haas — Hugo Haas (1901—1968), divadelní a filmový herec. V letech 1925—1930 člen Městského divadla na Královských Vinohradech.

Vážený pane,

píší-li Vám, není to proto že bych snad stával se netrpělivým in puncto čtené zkoušky na „Ostrov“; zvěděl jsem jen od K. Čapka,¹ že jste se již vrátil, promyslel jsem zatím věci, které jste mi za návštěvy u Vás předložil k úvaze, a o tom tedy píši.

V konci II. dějství neprokoukal jsem se k ničemu kloudnějším; nenapadá mi nic, jak mu dodati ostřejšího reliéfu. Co se tam v poslední scéně děje a co zabere na scéně času ne delšího tří minut, je toto: Vstupuje Olsen. Okamžitě je zřejmo, že ví o nočním dobrodružství obou žen. Co učiní? Nezařve z poraněného citu, nevolá na pranýř. Učiní něco z jiného konce: nejrozhodnější pohružkou zaváže ženy k mlčení o tomto dobrodružství; to, co bylo nahoře na piedestalu, nesmí být strženo dolů do bláta před očima ostatních! (Netvrším, že je to chlapské řešení daného případu, ale je to ryzí řešení olsenovské, vyvěrající z této plavé, polární náтуры.) A zavázav takto ženy k mlčení, naznačí Olsen průhledně, že zavře ústa i třem „vlkům“ na skále. Tato hrozba vyloudí však výkřik úleku jen [u] Mary, paní Edwardsovou zanechá chladnou. (Nový pohled do situace, nejen pro diváka, ale dramaticky především pro Olsena.) Mám dojem, že karty, kterými bude v třetím aktu hlavně hráno a dohráváno, jsou tu správně rozdány.

Podotkl jste také tehdy mimochodem, že, počínaje čísti „Ostrov“, očekával jste v dalším průběhu krevnatější řešení; dravější skok vylačnělých mužů po obou ženách, prudší chumel, který se za té situace na ostrovu rozvíří. To by bylo mimo směr a linku hry. Tři hladoví vlci počínají svou věc cynicky; s pohrdáním; namlouávají si to aspoň, chtějí se o tom přesvědčit; staré rány, s kterými sem na pustý ostrov zalezli, znovu se palčivě ozvou. (Asi takhle: Hahaha, vy komediantská čeládka tam dole pod skálou, na „ostrov veliké lásky“ chcete si hráti? Dovolte, abychom si zahráli spolu, uvidíme, jak z té hry poleze koudel!) Je to tedy červené — ale zároveň i žluté. (Klamou se ovšem v tom, že, počavše svou hru cynicky, dovedou ji také tak ukončit: i tady u nich leze tedy koudel.) Vše zraje spíše k disonanci. K pelyňku na dnu číše. Ten pelyněk jsem v konci ovšem přisladil. S plným vědomím — po různých úvahách.

Dost jsem si také nalámal hlavu s obsazením rolí, jak jsme při něm prozatím zůstali. Týká se to především obsazení role Rogersovy p. Haasem a role Olsenovy p. Štěpánkem. Došel jsem k tomu, že Štěpánek by byl bezpečně dobrým Rogersem (navrhoval jsem jej tehdy), ale že by jistě nebyl doma v kůži Olsenově. A tu jsem si pro tuto roli vkoukal a vposlouchal posléze p. Smolíka; vysune ji trochu do jiné polohy, ale v této poloze postaví ji pevně; důvěřuji v to plně, a už se naň těším. Pro roli pí. Edwardsové bych toužil přece jen po plnokrevné herečce a prosím, aby byla ponechána slč. Pačové, jak jsem navrhoval. Váhal-li jsem zprvu o obsazení role Fergussonovy p. Majerem, myslím, že to bylo zbytečné; zahraje ji

---

¹ zvěděl jsem od K. Čapka — Karel Čapek (1890—1938) byl v letech 1921—1923 dramaturgem Městského divadla na Královských Vinohradech.

jistě. Pro Hooda může zůstat p. Řepa, ale mohl by ji hrát také p. Vrbský² (vzhledem k tělesné délce). P. Haas, uvolněn takto p. Štěpánkem z Rogerse, vešel by se jistě znamenitě do kůže pousujícího španělského panáka Davilly.

Vidím tedy dnes toto obsazení a zdá se mi nejspolehlivější:

Horn	—	Strnad
Rosmer	—	Vávra
Brown	—	Zakopal
Stevens	—	Vydra
Davilla	—	Haas
Olsen	—	Smolík
Dorothy	—	Pačová
Mary	—	Scheinflugová
Rogers	—	Štěpánek
Fergusson	—	Majer
Hood	—	Řepa (Vrbský)

Budeme-li již v tomto obsazení čísti „Ostrov“, doufám, že nám to dobře zazní na všech jedenácti klapkách. A nezazlete mi, prosím, že jsem tyhle všechny rozumy neměl hned, když jsem přinesl rukopis. Trvá mi to někdy hodně dlouho, než mi svitne.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlíst (24,0 cm × 15,5 cm). Psáno perem na všech čtyřech stranách. Bez obálky.

² p. Vrbský — Bedřich Vrbský (1890—1966), herec a dramatik, od r. 1919 člen Městského divadla na Královských Vinohradech.

Vážený pane,

v divadle jsem včera byl, ale měl jsem na tohoto Strindberga¹ i tak namířeno. Málo známou pevninou byl pro mne až do včerejška jen p. Haas. Chlapík! Včera na pravém místě. Je v tom ještě trochu samolibého vrkání (ve hlase), líbivých kučerek, příliš lahodné kulatosti, málo hran. Zdá se mi, že i včera mohl Knuta² nasadit robustněji. Čili: pro roli Rogersovu připadá mi stále nejspolehlivějším p. Štěpánek, který mi včera v Gustavu zazněl vůbec nejsilněji z celého večera;³ to bylo mužské, k pevnosti probíjované,

¹ na tohoto Strindberga — August Strindberg (1849—1912), švédský dramatik. V Městském divadle na Královských Vinohradech se tehdy hrála jeho hra Věřitelé (premiéra 23. listopadu 1925; režie: Jan Bor).

² včera mohl [H. Haas] Knuta nasadit robustněji — Knut, postava ze Strindbergovy hry Věřitelé.

³ p. Štěpánek, který mi včera v Gustavu zazněl vůbec nejsilněji z celého večera — Zdeněk Štěpánek vytvořil postavu Gustava ze Strindbergovy hry Věřitelé.

do šedého ocelova kalené, tvrdé v čelistech a v hlasovém pedálu, celý hlas a za ním celý muž; tím překvapivější u herce, do jehož srdce se nevstupuje asi železnou branou. Gustav ovšem není Rogers; ale to ostatní Rogersovo (kromě sečné mužskosti) znám už u Štěpánka zase odjinud. — Výborně by zapadl p. Haas do některé z rolí filmového ensemblu, zejména jistě do role Antonia Davilly, jak v prvních málomluvných malebných písňích, tak v klackovitém propuknutí třetího aktu; byl by však i dobrým Stevensem. — Rozpaky působí tedy už jen leda obsazení role Olsenovy. Už jsem se ondy rozdýchal pro p. Smolika, ale včera večer to již zase nebylo na betón. U Olsena to má vybuchovati z celé šíře prsou, z plného zdravého měchu — bojím se trochu těch občasných tenkých hlasových plísků, do nichž Smolik někdy sjíždí. Ale snad se obávám zbytečně. Pořáde si myslím, že vlezeli jednou do Olsenovy kůže, zařídí se v ní po svém a dobře. Snad by tu byl poslední instancí on sám, až si věc přečte. Aby Vás to prozatím neobíralo o čas, pohovořil bych s ním potom sám, napiše-li mi, kdy a kde bych jej našel.

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlíst (24,0 cm × 15,5 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Obálka se nezachovala.

39

Pane sekční šéfe, drahý Jaroslave Kvapile,
přišel jsem k Vám opět s novou svou hrou¹ a Vy jste mi věrností oplatil věrnost. Po tři týdny byl jsem svědkem, co jste konal pro mou hru, by se rozkošatila k plnému rozvíti. Druhem básníkem vyposloucháno a pochopeno, do odstínů vytepano, rytmisováno rostlo mi to před očima v znějící tvar den po dni, a výsledek se musil dostavit. Byl krásný. Churavost mi zabránila, abych mohl být vděčným svědkem prvního večera² (již při páteční zkoušce byl jsem v chatrné kondici) — ale pak k desáté hodině přišli lidé mi vyprávět a měli ještě ozářené oči. Díky, díky, drahý Jaroslave Kvapile!

Váš nejoddanější
Fráňa Šrámek

V Praze-Vršovicích 24. ledna 1926

Dopis — dvojlíst (24,0 cm × 15,5 cm). Psáno perem na první straně. Bez obálky.

¹ *přišel jsem k Vám opět s novou svou hrou* — Fráňa Šrámek má na mysli *Ostrov veliké lásky*, o němž se hovořilo už v předchozích dopisech. V tomto listě děkuje Jaroslavu Kvapilovi za divadelní ztvárnění své komedie.

² *abych mohl být vděčným svědkem prvního večera* — premiéra *Ostrova veliké lásky* byla 23. ledna 1926 v Městském divadle na Královských Vinohradech. Režii měl Jaroslav Kvapil.

V Praze 26. 1. 26

Milý příteli!

Svým laskavým, srdečným listem způsobil jste mi velikou radost a doplnil jste jím radost tu, že jsem mohl „Ostrov veliké lásky“ uváděti v život. Nemám té radosti u divadla mnoho: rozumějte mi, i když pracuji něco s chutí, poplívají mi to někteří lidé, a já už teď tedy při vši lhostejnosti a vlastně ošklivosti k tak zvanému veřejnému mínění pozbývám chuti k divadelní práci vůbec. Nechal bych toho, kdybych se dovedl žít ještě něčím jiným — ale pero už mi dávno zaschlo, a ouřadou jsem opravdu s úspěchem býti nedovedl. Tedy než mi umře ten americký strejček s dolarovými miliony, žívím se divadlem, jak osud dá, a při tom mu opravdu stále míň a míň rozumím. Čtvrt století jsem se např. patlal v Shakespearovi, a když jsem koneckonců viděl jednou jednoho českého Shakespeara z jiné ruky, bylo mi z toho na nic — ale nazitří jsem se dověděl, to že je teprve ten pravý Shakespeare, a já že jsem starý pitomec. Dnes se, milý příteli, hraje na bombardón, buben a činely; zahrajete-li jim na housle a flétnu, řekne Vám kdejaký utřinos, to že už je dávno překonáno...

Tohle jsem však chtěl vlastně říci: ve Vašem divadle se člověk vykoupá jako v studánce, a jde se tudy jako po pěšinkách v lukách.¹ Vaše divadlo mne dráždí a láká, tady se mi ozývá kus mého srdce,² tady jsem šťasten při práci. A teď jsem šťasten dvojnásob, že jste s kouskem té mé práce spokojen. Onehdejší večer byl opravdu jeden z mých nejradostnějších divadelních večerů, a snad ještě nikdy jsem neměl z našeho ensemblu takovou radost jako tentokrát. I Vy jste zajisté už o zkouškách pocítil, s jakou chutí všichni pracovali, jak Vám rozumějí a jak Vás mají rádi. A tak tedy: zas brzy něco nového! Doufám, že jste se nedal otrávit těmi několika vrtáky, kteří se ostýchali říci, že se jim to líbilo, protože mají od doktora předepsánu místo básnického divadla menažerii! Doufám, že do nové sezóny zas něco od Vás dostanu — a přitom se dnes ptám: což, abychom to zkusili u nás někdy s „Létem“? Přeš milou vzpomínku na chudáka Matyše³ troufal bych si je dnes udělat líp než tehdy.

A nakonec znova nejupřímnější díky za Vaše milá slova a za Vaše přátelství! Jsem všecek Váš nejupřímnější

Jaroslav Kvapil.

Dopis — dvojlist (22,4 cm × 17,2 cm). Psáno perem po všech čtyřech stranách. Obálka se nezachovala.

¹ a jde se tudy jako po pěšinkách v lukách — Jaroslav Kvapil maně parafrázuje verš Fráni Šrámka z básně Splav.

² tady se mi ozývá kus mého srdce — Jaroslav Kvapil cítil při režii Šrámkových impresionistických her vnitřní spříznění s nimi.

³ Přeš milou vzpomínku na chudáka Matyše — Vojta Matys byl prvním představitelem Jana Skalníka ze Šrámkovy hry Léto. Zemřel ve třiceti letech r. 1922. Srov. poznámku 6 k dopisu č. 5.

41

Cestou k Sicilii 13. 7. 26

Milý příteli,
posílám Vám srdečný pozdrav ze své námořní cesty. Už jsem zdrav!
Dostanu brzy slíbený nový kus? Všecek Vás

Kvapil

Pohlednice — barevný obrázek parníku na moři. Psáno perem. Adresa: Pan Fráňa Šrámek, spisovatel, Praga-Vršovice, Československo. Inkoustovou tužkou přepsáno na: t. č. Sobotka. Údaje poštovního razítka: Siracusa 14. 7. 26.

42

Drahý Jaroslave Kvapile, to byla radostná vlašťovka od jihu: Váš lístek, že jste již zdrav! Poděkovat jsem Vám za tu zprávu nemohl, nebylo adresy, a nevím ani, nalezne-li Vás tento lístek již v Praze: má Vás prozatím jen z upřímného srdce pozdravit! A slíbená hra? Není dósud napsána. Uložil jsem si pauzu, dodržel jsem ji, ale teď už snad ta pištala brzy zase spustí. Ohlásím Vám zavčas, kdy asi mohl byste s mou hrou počítat. Ale teď především zůstaňte nám už stále zdrav! Váš

Fráňa Šrámek

V Sobotce 27. VIII. 26

Pohlednice. Sobotka (Radnice s podloubím). Psáno perem. Údaje poštovního razítka: Sobotka 27. VIII. 1926. Adresa: Pan s. š. [sekční šéf] Jaroslav Kvapil, šéf činohry Měst. div. vinohr., Praha, Letenské nám. 7.

43

Vážený pane,
už jsem Vám chtěl kolikrát psát, ale váhal jsem, nezafouká-li snad přece ještě jiný vítr. Nezafoukal a nevím, kdy zafouká. Situace je taková: hru mám rozpracovanou,¹ po prázdninách jsem ji znovu popadl, ale upadla mi jaksi sama z rukou, za živý svět se mi nyní do ní nechce, do žádného divadla.² Snad je to jen dobfé, snad patří někým jiným, jestli vůbec někým do literatury patří. — Nezazlívejte mi tohle dnešní stručné psaní, jsem jako pelyněk. Jistě se Vám ozvu jindy, šířeji i srdečněji, protože Vás mám rád. Váš

Fráňa Šrámek

Ve Vršovicích 11. listopadu 1926

Dopis — dvojlíst (24,0 cm × 15,5 cm). Psáno perem na první straně. Bez obálky.

¹ hru mám rozpracovanou — po Ostrovu veliké lásky pracoval Šrámek na další hře; nedokončil ji však. Dnes není o této hře nic známo.

² za živý svět se mi nyní do ní [do hry] nechce, do žádného divadla — Ostrov veliké lásky zůstal poslední Šrámkovou divadelní hrou. Nesetkal se s příznivým ohlasem kritiky. Fráňa Šrámek cítil, že si přestává s tehdejšími divadlem rozumět.

Drahy příteli, Jaroslave Kvapile,

poslal jste mi k narozeninám pozdrav tak přesrdečný, že se měl dovolat okamžité ozvěny. Ale nešlo to, nešlo to! Ty první dva dny — nu, v těch jsem měl tedy na zádech ozkusit, co to je taková literární padesátka, a pak jsem to zkoušel s chřipkou od repetice. I dnes ještě mám takovou hluchotu v hlavě a snad Vám toho ani mnoho nenapišu. Trochu jste se ve svém pozdravu rozevzpomínal, já to učinil s Vámi a bylo to krásné; já totiž mám každé té vzpomínky ještě o kousíček osobní vzpomínky víc, a každá končí tak nějak: Léto budiž pochváleno. — Že, neznámý Vám osobně, byl jsem Vám blízký již před „Létem“, jsem ovšem tehdy nevěděl; když jste mi to potom řekl, byl jsem tím šťasten. Ano, jistě, jistě to je starší než „Léto“; a proto jsme se museli jednou sejít.¹ A koho jsem ve Vás nalezl, když jsem se k Vám počal uchýlovat se svými nebezpečně křehkými hrami, o tom jsem Vám mnoho ani říkat nemusil; vyčetl jste si to z toho, jak rád a s důvěrou jsem k Vám chodil. Chodil jsem s důvěrou a Vy jste mi oplácel bratrským pochopením, básnickým dotvořováním a obětavou prací. Tři týdny zkoušek na „Ostrov“ zůstanou pro mne navždycky krásným ostrůvkem, na kterém se budu s Vámi ve vzpomínkách potkávat jako s druhem nejvěrnějším. Jste básník, Jaroslave Kvapile, nikdy jste jím nepřestal býti: to byla ta veliká pomoc pro mne, tady se v práci naše ruce nejsilněji setkaly. A díky za to, díky za ten kus společné cesty — i tohle léto budiž pochváleno! Je krásné, že to je mezi námi na takový uzlíček svázáno. Poděkovat, a dost — říkává farář Hora. — Musím sice požalovat, že to silně puzení k divadlu, které jsem v posledních letech měl, na ten čas opadlo a vítr mne žene jiným směrem — ale vlna za vlnou jde! Těším se, že ona, která mne spojí opět ve společné práci s Vámi, ohlásí se hodně brzy a že k Vám budu moci přijít s něčím hodně dobrým, abyste měl radost. A teď si zařukám o stůl, aby to skutečně dopadlo na chlup tak.

Na koneček přivěsím ještě něco, ono se mi to sem sice jaksi nehodí, ale raději to už také vyklopím. Před pěti léty zahráli jsme v Sobotce se studenty „Léto“, Stázu hrála jistá sl. Knitlová² a hrála ji velmi dobře. Jednou za zkoušky na „Měsíc“ jsem Vám o tom vyprávěl, ale na to se asi již nepamatujete. Holku už divadelní běs neopustil, je do toho celá říčná. Občas mne navštíví a zpovídá se mi ze svého hladu: chce hrát! hrát! hrát! Co umí, posoudit nemohu; neviděl jsem ji od Stázy. Ale někde to v ní přeče jen asi hraje, snad by se to z ní dostalo. Víím od ní, že se Vám již představila a že jste ji pustil několikrát pohostinsky na jeviště, nevím ovšem s jakým výsledkem. Prosím, rozumějte mi, drahy Jaroslave Kvapile, tohle nemá a nechce být protekce (mám také na protektora tuze skrovný formát!). Co se vůbec protekce týče, nevím ani dobře, jak se do toho rukávu leze; vidím raději, když se schopnost sama prokusuje, i když se to neobejde bez okrvavení. Ale někdy se slovíčko ztratit musí — a já je tedy ztrácím: Uznáte-li, že je tu nějaká schopnost, pusťte, prosím Vás, tenhle hlad, který

¹ a proto jsme se museli jednou sejít — i Fráňa Šrámek, autor impresionistický, cítil vnitřní spřízněnost se starším Jaroslavem Kvapilem, rovněž impresionistou.

² Stázu hrála jistá sl. Knitlová — Mária Knitlová; nepodařilo se mi najít další údaje o této herečce-ochotnici.

chce hrát, hrát, hrát, trochu ke krajíci. Není-li tu zřejmě schopnost — bůh s ní, děvečkou!

A nyní ještě jednou děkuji Vám za ten Váš krásný pozdrav k narozeninám a děkuji Vám za to, že se mohu na Vaše přátelství ke mně ohlédnout nazpět tak nezkaleným pohledem. Nyní mi hraje „Měsíc“, ohlašujete také „Ostrov“ — jste tam na Vinohradech dobří lidé!

Drahý Jaroslave Kvapile, díky, buďte hodně zdrav a, bozi dejtež, ještě hodně šťasten! Váš

Fráňa Šrámek

V Praze XIII 26. ledna 1927

Dopis — dvojlíst (24,0 cm × 15,5 cm). Psáno perem na prvních třech stranách. Obálka se nezachovala.

45

V Praze 22. VI. 1927

Milý příteli,

mohli bychom dostati pro příští sezónu provozovací právo „Léta“? Dali jsme hlasovati předplatitelům o tom, které hry české, dosud nehrané u nás, mají u nich největší oblibu, a jedním z těch tří kusů je „Léto“. V Národním divadle už Vám ho beztoho zas nehrají, a mně by těšilo míti je v repertoáru. Jestliže by to těšilo i Vás, a můžete-li nám vyhověti, prosím snažně, abychom hned uzavřeli příslušnou smlouvu, k níž byste se laskavě dostavil k nám do divadelní kanceláře. Čímž arci není pověděno, že s velikou dychtivostí nečekám od Vás pro tuto sezónu ještě nějakou práci novou.

Jsem se srdečným pozdravem všecek Váš upřímný

Jaroslav Kvapil.

Dopis — dvojlíst (22,4 cm × 14,5 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem. Perem podpis: Jaroslav Kvapil. Bez obálky.

46

Vážený příteli,

jsem právě na odletu z Prahy, a vyřizuji proto věc jen dopisem. — Jak by mne mohlo netěšit, kdyby „Léto“ ocitlo se opět ve Vašich rukách? Měl bych jen velikánskou radost. Možno však přestěhovati „Léto“ na Vinohrady již pro příští sezónu, když Národní hrálo je ještě letos? Pokud vím, musí být hra nehrána po dobu tří let, aby ji autor mohl zadati jinam; nevím to však určitě a konečně, Vy tomu rozumíte lépe. Jedu nyní malou oklikou do Sobotky a v Sobotce budu určitě již od 30. června. Lze-li tedy věc provésti a nehrozí-li nebezpečí, že se budeme tahati s Národním po soudech, pošlete, prosím Vás, smlouvu za mnou do Sobotky, já ji hned podepiši a vrátím. A zamnu si ruce, že to tak dobře dopadlo.

Přeji Vám hodně radostný letní odpočinek a pozdravuji Vás nejupřímněji. Váš

Fráňa Šrámek

V Praze XIII 23. června 1927

Dopis — dvojlíst (23,7 cm × 15,6 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Bez obálky.

V Praze 30. VI. 1927

Milý příteli,
 prosím Vás, podepište nám smlouvu na „Léto“; s Národním divadlem už jsme celkem dohodnuti a dojednáme si to s ním už sami. O tu věc nemějte starosti. Přeji Vám veselých prázdnin a jsem Váš upřímný
 Kvapil.

Pan Fráňa Šrámek, spisovatel, t. č. v Sobotce.

Dopis — dvojlíst (22,4 cm × 14,5 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem. Perem podpis: Kvapil. Bez obálky.

V Praze dne 4. září 1927

Milý příteli,
 prosím Vás, abyste mně odpověděl, souhlasíte-li s tímto obsazením:

Farář	Zakopal
Hospodyně	Bečvářová ¹
Jan	Horálek ²
Perout	Štěpánek
Valča	Iblová
Chvojka	Vrbský
Stáza	Gabrielová ³
Josef	Řepa
Nanda	Kopřivová ⁴
Soused	Hilmar ⁵
Posel	Vojtišek

Snad si vzpomenete, jak jsem se bál před lety obsadit v Národním divadle roli Skalníkovu mladičkým a ještě neosvědčeným Matysem. Byla to potom jeho první výhra. Teď máme u divadla mládenečka ještě zelenějšího, Horálka, jehož jste jistě podnes neviděl, ale myslím, že v tom hochovi něco vězí, a troufal bych si tvrdit, že mu Skalníka kdekdo uvěří. Tedy jej pro tu roli navrhuji. Prosím Vás, abyste můj návrh schválil; s obsazením ostatním zajisté souhlasíte — lepšího pro hlavní role nemáme.

¹ Bečvářová — Marie Bečvářová (1879—1936). Od r. 1922 byla členkou Městského divadla na Vinohradech.

² Horálek — Patrik Horálek, vl. jménem Adolf (*1905), tehdy člen Městského divadla na Vinohradech.

³ Gabrielová — Marie Gabrielová (1897—1936). V letech 1921—1929 členka Městského divadla na Vinohradech.

⁴ Kopřivová — Magda Kopřivová-Malá (*1899), dlouhá léta členka Městského divadla na Vinohradech.

⁵ Hilmar — Gustav Hilmar (vl. jm. Černý, 1891—1967), od r. 1925 člen Městského divadla na Vinohradech.

A nedovím se při tom, dostaneme-li letos od Vás něco nového? Tuze by mi na tom záleželo, aby tato sezóna nebyla bez Vaší novinky. Dal bych se do ní hned.

Se srdečným pozdravem Váš

Kvapil

Dopis — dvojlist (22,4 cm × 14,5 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Reditelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem. Perem podpís: Kvapil. Bez obálky.

49

V Praze 9. září 1927

Vážený příteli,

Váš dopis putoval za mnou do Sobotky a ze Sobotky do Prahy; proto odpovídám teprve dnes. S obsazením „Léta“ souhlasím. Horálka ovšem dosud neznám, ale věřím Vám. Dostane-li se chlapec po téhle vlně nahoru, tím lépe. Jen pro roli Stázy se musím a musím a z celého přesvědčení přimluvit za kohosi — za sl. Knitlovou.¹ Poletuje Vám tam kolem Vinohradského již déle, toužíc, aby se pevněji přísála. Hrál jsem s ní před 14 dny dvakrát Stázu v Sobotce a nemluví mi tedy do větru. To je Stáza. Je jí naveskřz; až po ty pihy. Přitakáte mi jistě, až Vám počne Stázu zkoušet. Prosim Vás snažně, nechte ji to zahrát. Nebudeme zklamáni.

Nového pro Vinohradské nemám dosud nic. Jen vítr po delší přestávce počíná se mi opět točit směrem k divadlu. Snad z toho přes zimu něco bude. Nevím. To víte, že bych Vám to rád přinesl.

Se srdečnými pozdravy Váš

Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlist (23,7 cm × 15,6 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Obálka se nezachovala.

¹ za sl. Knitlovou — viz poznámku 2 k dopisu č. 44.

50

V Praze 13. září 1927

Vážený příteli,

děkuji Vám upřímně za dobrou vůli ve věci Stázy role. Že může Vinohradské poslati do pole dvě dobré Stázy, není věru neštěstí. Já jsem se za tu druhou přimluvil, Vy jste ochotni ji do té bitvy pustit, to ostatní musí udělat již ona sama; věřím, že udělá.

S obsazením sl. Růženka — pí. Ptáková¹ souhlasím; myslel jsem na ni původně, ale když jste navrhl paní Bečvářovou, neměl jsem vážnějších námitek.

Děkuji Vám ještě jednou za dobrou vůli a pozdravuji Vás v srdečném přátelství. Váš

Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlist (23,7 cm × 15,6 cm). Psáno perem na první straně. Bez obálky.

¹ pí Ptáková — Marie Ptáková (1873—1953), v letech 1909—1941 členka Městského divadla na Vinohradech.

51

V Praze 31. X. 1927

Milý příteli,
 chystáme sice co nejdříve „Léto“, ale to je přec jen reprisa hry už známé, a já bych rád měl v letošní sezóně nějakou Vaši novinku. Z nedávného Vašeho dopisu usuzuji, že se zas cítíte otcem, i prosím, abych mohl urychlití křtiny. Na každou brzkou zprávu o tom těší se s upřímným pozdravem
 Váš oddaný

Kvapil.

Pan Fráňa Šrámek, spisovatel p. t.

Dopis — dvojlíst (22,4 cm × 14,5 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem. Perem podpis: Kvapil. Bez obálky.

52

V Praze dne 4. dubna 1928

Milý příteli,
 je to pravda, že chtějí teď zas „Léto“ hrát ve Stavovském divadle? Něco se o tom u nás proslechlo, a litoval bych toho, neboť jsem se těšil, že „Léto“ vypravíme letos my, a také máme o tom s Vámi podepsanu smlouvu. Kdyby teď ve Stavovském divadle na jedno nebo dvě představení „Léto“ zase vytáhli, bylo by po mém dobrém úmyslu, a zas bychom musili počkat. Nevím, co máte ujednáno s nimi, a nerad bych se tam u nich dotazoval, neboť zbytečně bych budil jejich pozornost. Prosím Vás, odpovězte mi slůvkem sám.

Se srdečným pozdravem Váš

Kvapil

Dopis — 1 list (22,4 cm × 14,5 cm). Na první straně v levém rohu předtištěno: Ředitelství Městského divadla na Král. Vinohradech. Psáno strojem. Perem podpis: Kvapil. Bez obálky.

53

V Praze 5. dubna 1928

Milý příteli,
 mrzí mne, že jste si mohl o mně myslit, že bych za Vašimi zády jednal v Národním o „Létě“, když jsem za loňských prázdnin podepsal smlouvu Vinohradskému. To, o čem mi píšete, dovidám se poprvé z Vašeho dopisu. A pro naše dobré přátelství prohlašuji: Ani jediným slůvkem, mluveným ani napsaným, nejednal jsem v poslední době s Národním o „Létě“. Když jste se loni rozhodli pro „Léto“ a napsali mi, že věc vyjednáváte s Národním sami, byl jsem rád; ani tehdy jsem v té věci s Národním slůvka nevyměnil. Nevím také, co by je právě nyní pohnulo, aby se znovu chopili „Létě“; mé modré oči to asi nejsou.

Počkajme, napadá mi něco. Slyšel jsem před dvěma dny od soboteckých studentů, že slečna, již jsem Vám doporučil pro roli Stázy,¹ vystoupila ve Stavovském v nějaké roli (tuším v *Morálce* paní Dulské).² Foukal by snad vítr odtud? Nevím. Já jsem tuto slečnu čtvrt roku neviděl, aniž s ní jinak jednal.

Prosím Vás tedy, milý příteli, nevěřte nikdy, že bych byl schopen chodit takovými potouchlými humny. Nechodil, nechodím, nebudu chodit.

Pozdravuji Vás nejsrdečněji, buďte hodně zdrav! Váš

Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlíst (23,7 cm × 15,6 cm). Psáno perem na prvních třech stranách. Bez obálky.

¹ slečna, již jsem Vám doporučil pro roli Stázy — Mária Knitlová; viz poznámku 2 k dopisu č. 44. Knitlová hrála Stázu v Šrámkově *Létě* (premiéra 24. února 1928 ve Stavovském divadle).

² v *Morálce paní Dulské* — v divadelní hře Gabriely Zapolské.

V Praze 30. V. 1928

Milý příteli,

pospíchám Vám povědět, že Vás včera zvolila IV. třída České Akademie¹ svým řádným členem. Oznamuji Vám to s radostí, ale také s úpěnlivou prosbou, aby Vás snad nenapadlo volbu tu zamítnouti: způsobil byste mi ním tuze nepříjemnou situaci. Vězte totiž, že po nabytých zkušenostech vyžaduje si Česká Akademie před volbou jistoty o tom, zda volba bude nově zvoleným členem přijata, a protože se málokdy podaří sehnati k volbám tolik členů a v nich takovou většinu, aby volba nemusla být odkládána, záleželo mi před včerejší volbou tuze na tom, aby se mi páni akademikové neodvolávali na to, že nemají jistoty, přijmete-li volbu, i prohlásil jsem to za věc své osobní důvěry. Volba dopadla dobře — vedle Vás zvolen ještě Jan Herben? — a co tyto řádky píšeme, už se to možná peče v nějakých novinách. Hrozně byste mi tedy popletl koncept, kdybyste ve své nezřízené skromnosti té pocty nepřijal. Zasloužil jste si jí už dávno, a víc než mnozí jiní, kteří už léta v Akademii sedí, a je proto třeba, aby lidé jako Vy svého místa v Akademii nejen došli, nýbrž je také přijali. I prosím snažně, abyste mi oznámil, že mne nenecháte v bryndě a naopak že mi pomůžete v Akademii rozmnožit počet těch, kdož tam zvolna počnou vyvažovat zbytky někdejších strejců. Těším se na Vaši milou odpověď a upřímně Vám povídám, jakou jsem měl včera radost, když se ta volba vydařila. S upřímným pozdravem Váš

Jaroslav Kvapil

Dopis — 1 list (24,6 cm × 21,0 cm). Psáno strojem po obou stranách. Perem podpis: Jaroslav Kvapil. Bez obálky.

¹ IV. třída České Akademie — Česká akademie byla rozdělena do čtyř tříd. IV. třída zahrnovala krásnou literaturu, výtvarné umění a hudbu.

² Jan Herben — (1857–1936), novinář, publicista a spisovatel, zakladatel a redaktor *Času*.

V Praze 31. května 1928

Milý příteli,

vím ovšem příliš dobře, že tohle bylo opět projevem Vašeho dobrého přátelství, za něž jsem Vám mohl poděkovat již vícekrát. Ale proč jste sobě i mně udělal *tohle*? Proč jste se mne dříve ani slůvkem nezeptal? Proč nepromluvil Rudolf Medek,¹ byl-li včerejší schůzi přítomen?

Rudolf Medek navštívil mne totiž asi před $\frac{1}{2}$ 2. rokem v téže věci kandidatury do Akad.[emie] a mluvil do mne dobrou hodinu; prohlásil jsem mu, že členství Akad.[emie] a podobné pocty leží zcela mimo mé aspirace; že bych nikdy členství Akad.[emie] přijati nemohl, kteréžto rozhodnutí nemíří nijak proti Akad.[emii], nýbrž vyvěrá zcela ze soukromých důvodů mé nátury; i žádal jsem ho, aby od mé kandidatury bylo provždycky upuštěno.

Možná, že si počínám nesprávně, možné že je to mé podivinství, ale jsem už takový a nemohu se změnit.

Mrzí mne nesmírně, že Vás svým stanoviskem uvádím do trapné situace, ale byl bych velice rád, kdyby se mohla celá věc ve vsí tichosti ještě zrazit. Nehněvejte se, ale nemohu si pomoci; mé stanovisko je nezměnitelné.

Jsem s upřímnými pozdravy Váš

Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlíst (23,7 cm × 15,6 cm). Psáno perem na prvních dvou stranách. Psáno rukou ženy, asi paní Miloslavy Hrdličkové — Fráňa Šrámek se jenom podepsal. Bez obálky.

¹ Rudolf Medek — (1890—1940), československý generál, spisovatel a dramatik.

V Praze 5. června 1928

Milý příteli,

Vy jste mi to provedl! Teď až se zase někdy vytasím v Akademii s nějakým návrhem, neseženu pro něj většiny, a IV. třída bude se doplňovat lidmi, o něž namnoze není ani co stát. Nemohl byste si to ještě rozmyslit? Za pár let bychom IV. třídu krásně obrodili, a naše Akademie mohla by se státi tím, čím už měla být od začátku. I. Machar,¹ jenž léta vzdoroval, to konečně uznal a přijal členství: není to přece už Akademie pod křídly France Josefa, jako kdysi bývala, a všichni jsme povinni jí i jinak odra-kouštovat. Prosím Vás, rozmyslete si to ještě!

S upřímným pozdravem Váš

Kvapil

Dopis — 1 list (24,6 cm × 21,0 cm). Psáno strojem na jedné straně. Perem podpis: Kvapil. Bez obálky.

¹ Machar — Josef S. Machar (1864—1942), básník, prozaik a publicista.

57

V Praze 22. září 1928

Vážený příteli,

Vzpomínaje Vašich šedesátých narozenin, musím Vám především znovu poděkovat za vše, co mi dalo Vaše dobré přátelství. Čtyřikrát setkaly se naše ruce při společné práci,¹ vždycky to bylo v bratrské harmonii a vždycky tomu svítila šťastná hvězda; vzpomínky na to jsou z mých nejvděčnějších. Díky, buďte hodně a dlouho zdrav, drahý příteli, Jaroslave Kvapile! Váš

Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlíst (23,7 cm × 15,6 cm). Psáno perem na první straně. Bez obálky.

¹ Čtyřikrát setkaly se naše ruce při společné práci — Jaroslav Kvapil režíroval čtyři Šrámkovy hry: Léto (premiéra 29. května 1915), Měsíc nad řekou (premiéra 1. února 1922), Soud (premiéra 3. února 1925) a Ostrov veliké lásky (premiéra 23. ledna 1926). První hru uvedlo poprvé Národní divadlo v Praze, ostatní tři měly premiéry v Městském divadle na Vinohradech.

58

V Praze 3. října 1928

Rozmilý příteli Šrámku,

pověděl jste mi k mé šedesátce několik srdečných a jak Vy jen dovedete krásných vět; děkuji Vám za ně a za všechnu Vaši srdečnou náklonnost i za to, že jste s takovou důvěrou mi kolikrát svěřil svou básnickou práci! Povídáte-li, že šťastná hvězda svítila Vaším divadelním hrám za mé režie, platí to také naopak. A já Vám stejně děkuji, že málokdy se mi pracovalo tak krásně na jevišti jako ve hrách Vašich — však se to poznání ozvalo také několikrát v novinářských úvahách o mé divadelní činnosti. A tak tedy: mějme se nadále rádi a hleďme si záhy udělat novou radost nějakou novou prací společnou.

Jsem Váš věrně oddaný

Jaroslav Kvapil.

Dopis — 1 list (30,9 cm × 20,1 cm). Psáno strojem po jedné straně. Perem podpis: Jaroslav Kvapil. Bez obálky.

59

Ve Vršovicích dne 2. března 1934

Vážený příteli,

především Vám upřímně děkuji, že jste si pro záhřebské nastudování zvolil právě můj „Měsíc nad řekou“.¹ Pociťuji touž vděčnost, jako tenkrát před třinácti lety, když jste mi na Vinohradech tuto hru tak bratrsky a šťastně dobásnil. Kež naleznete v záhřebských hercích nástroj dost poddajný, aby Vám i toto provedení bylo k radosti!

¹ že jste si pro své záhřebské nastudování zvolil právě můj „Měsíc nad řekou“ — Jaroslav Kvapil nastudoval r. 1934 v záhřebském divadle Šrámkův Měsíc nad řekou. V Záhřebu byla tehdy už známa jiná Šrámkova hra — Léto. Byla tam inscenována r. 1925.

Co čert nechce, nemám doma ani jediný výtisk „M. n. ř.“, abych Vám jej mohl poslat; poslední mi vyškrábl nedávno můj nakladatel pro tisk do Spisů.

Ten narychlo robený překlad do chorvátštiny² dělal by mi trochu starostí, ale pozbývám jich, připomenu-li si, že věc konečně přijde před Vaši poslední bdělou instanci. Už jsem si tak navykl věřit, že jsem u Vás v dobrých rukou.

Děkuji Vám za přátelství a pozdravuji Vás nejsrdečněji.

Váš Fráňa Šrámek

Dopis — 1 list (27,0 cm × 21,3 cm). Psáno strojem na jedné straně. Podpis perem: Fr. Šrámek. Bez obálky.

² Ten narychlo robený překlad do chorvátštiny — Měsíc nad řekou přeložil do chorvátštiny Budimír Blažekovič.

V Praze 18. ledna 1937

Drahý příteli!

Pozdravuji Vaši zítřejší šedesátku s upřímností a srdečností, s jakou jsem už před lety přilnul k Vaší poezii a později k Vaší osobě. A místo gratulace, jakých se Vám teď dostane množství i s obvyklým oceňováním a přehodnocováním, dovoluji mi, abych Vám především poděkoval, že jsem směl a mohl být před lety režisérem několika Vašich jemných, citlivých a přece tak žhavých děl divadelních: věřte mi, že mi z naší české divadelní tvorby máloco přirostlo tolik k srdci jako Vaše „Léto“, „Měsíc nad řekou“, „Ostrov veliké lásky“, ani ten „Soud“ nevyjimajíc. Škoda, že jste se teď tak dlouho divadelně odmlčel: Vaši šedesátku uctívají teď jen reprisami Vašich starších her, a přitom je mi sobecky líto i toho, že já se toho mohu už jen jako divák zúčastnit! Těším se však, že Vaše dramatické dílo dovede žiti déle než má režisérská účast, ačkoli bych měl občas ještě sto chuti vykasat si rukávův a dát se znova do toho, zvlášť vidím-li, jak se teď leckdy a leckde to divadlo packá!

Drahý příteli, nedejte si těmito připomínkami kalit pohodu zítřejšího dne, užijte ho i dní a let mnohem pozdějších ve zdraví i v spokojenosti, a zbude-li Vám v tom božím požehnání, jež teď odevšad na Vás svoláváme, ještě trochu prázdného místa, zachovejte mi je pro naše další, mně tak milé a nezapomenutelné přátelství, třebaže jsme se zas už léta neviděli! Jsem všecek Váš upřímný a srdečně oddaný

Jaroslav Kvapil

Dopis — dvojlíst (21,9 cm × 17,2 cm). Psáno perem na prvních třech stránkách. Bez obálky.

61

V Praze 25. ledna 1937

Drahý příteli,
děkuji Vám ze srdce za vzpomínku k šedesátce. S vděčností shledávám, že jsem Vaše krásné přátelství neztratil i přes některé své paličatosti, a to je krásné. Ty chvíle, kdy jsme spolu bývali při „Létě“, „Měsíci nad řekou“, „Soudu“, „Ostrovu veliké lásky“, to jsou vlídné ostrůvky, na něž ve vzpomínkách rád se utíkám. Děkuji Vám za přátelství a přeji Vám hodně zdraví.
Váš nejoddanější
Fr. Šrámek

Dopis — 1 list (27,9 cm × 21,9 cm). Psáno perem na první straně. Bez obálky.

62

Na Smíchově 22. září 1938

Drahý příteli,
jsem rád, že Vás mohu co nejsrdečněji pozdravit ke dnu Vašich sedmdesátých narozenin a znovu Vám přitom poděkovat za Vaše účinné přátelství. Buďte hodně zdrav a šťasten!

Váš oddaný
Fr. Šrámek

Dopis — 1 list (27,9 cm × 21,9 cm). Psáno perem na jedné straně. Bez obálky.

63

V Praze dne 13. 2. 1946

Drahý Fráňo Šrámku,
děkuji Vám za novou knihu Vašich veršů,¹ kterou jste mi s tak srdečným a krásným věnováním zaslal. Snad nepohrdnete navzájem knihou mou nedávno vydanou, knihou to, v níž jsem složil počet ze svého lyrického života² a k níž leda teď připojím ještě nějaký satirický, ne-li pošklebný doveček.³ Vaše básně, drahý příteli, jsou mi vždycky osvěžením a radostí, vždyť jste z našich nejryzejších poetů, a sotvakdo jiný je tak docela nepoplatný domácím i cizím vlivům jako Vy. Škoda, že jste se teď nadlouho odmlčel divadelně — či se Vám nechce do toho dnešního divadelního hraní, jehož schválnosti také mne leckdy znepokojují?

¹ děkuji Vám za novou knihu Vašich veršů — za sbírku Rány růže, která vyšla v Praze v nakladatelství Fr. Borový r. 1945.

² knihu mou nedávno vydanou, knihou to, v níž jsem složil počet ze svého lyrického života — jde o knihu Rytmus života (Praha 1945), výbor z Kvapilovy lyrické tvorby let 1886—1943.

³ a k níž teď leda připojím ještě nějaký satirický, ne-li pošklebný doveček — jde o Kvapilovu knihu Motýli a vosy. Verše hravé, dravé i pošetilé (Praha 1946). Byl to výbor satirických veršů z let 1889—1945.

A teď, rozmilý Fráňo Šrámku, něco z minula i pro dny příští! Snad si vzpomenete, že se mi před lety podařilo dosíci Vašeho zvolení za člena Akademie, což jsem v společnosti několika těch — dnes už ostathě nebožtíků — starších strejců pokládal za rozhodný úspěch. Vy jste mi však můj úspěch pěkně zhatil: odmítl jste členství Akademie přijmouti a já měl z toho ostudu. Nijak Vám to po letech nevyčítám, ač podnes Vaši nepřítomnosti v Akademii lituji; po Vašem odmítnutí nechtělo se tam i několika jiným, jež bych byl rád navrhoval, a tak je v tom zbytku členů dnes žijících i hrstka těch, kteří by se tam nebyli dostali, kdyby pánové Šrámek et cons. nebyli mi dělali tenkrátě tolik milostí. Dnes lze poměry měnit nanovo, a měl bych pohotově několik kandidatur, jež by byly sympatické jistě i Vám: kdyby se mi jejich zvolení podařilo, byla by čtvrtá třída naší Akademie konečně něčím jiným než společností fajfkářů. I povídám, co jsem říci chtěl: když Fráňa Šrámek přijal od naší vlády hodnost národního umělce,⁴ neměl by se vzpěčovat ani proti hodnosti v Akademii a zanechat už — byla-li jaká — veškeré nelibosti proti všemu nebo aspoň mnohému, co s Akademií souvisí. Budou tam teď nové volby, a chci míti rovnou Vás slib, že mne zas nenecháte na holičkách, jestliže se prozatím aspoň v předběžných poradách o kandidatuře Vašeho jména zmíním. Těším se tudíž na Vaši brzkou a bohdá kladnou odpověď!

A teď ještě nanovo srdečné díky za tu krásnou knihu a dodatkem i za to, že jsem směl před lety uvést na jeviště několik Vašich her, což bylo z nejradostnějších chvil mé divadelní činnosti!

Jsem s věrným přátelstvím všecek Váš

Jaroslav Kvapil

Dopis — 1 list. V levém rohu předtištěno: Jaroslav Kvapil, Praha XII, Kouřimská 24. Telefon 506-97. Psáno po obou stranách strojem. Perem podpis: Jaroslav Kvapil. Bez obálky.

⁴ Když Fráňa Šrámek přijal od naší vlády hodnost národního umělce — národním umělcem byl Fráňa Šrámek jmenován 11. ledna 1946 spolu s Karlem Tomanem.

V Praze 17. února 1946

Drahy Jaroslave Kvapile,
především Vám děkuji za knihu Rytmus života; byl by býval věru hřích, kdyby nebylo došlo k vydání Vašeho lyrického díla. My, kteří jsme nad Růžovým keřem¹ a Liber aureus² počali pocíťovat první poetické pokušení, nevstupujeme bez pohnutí na tyto známé staré stezky a jsme za to shledání vděčni. Jak nepocíťit v téže souvislosti i oné vděčnosti, která mě k Vám připoutávala stále blíže a věrněji, když jste básnicky na jevišti dotvářel mé hry! Zkrátka, řeknu to po faráři Horovi z „Léta“: „Poděkujme a dost!“

¹ nad Růžovým keřem — Růžový keř, sbírka veršů Jaroslava Kvapila z r. 1890.

² Liber aureus — sbírka veršů Jaroslava Kvapila z r. 1894.

A nyní k té zatrolené Akademii. Prosím Vás, drahý příteli, nehněvejte se na mne — ale já už tam nepůjdu. Připouštím, že je teď situace změněna — ale setrvám již při svém prvním rozhodnutí. Ostatně, nemohl bych při svém nekalném zdraví ani zaručit, že bych chodil na schůze Akademie — a zabíral bych tak jen místo někomu, kdo tam bude užitečnější. Jen se pro mou zápornou odpověď na mne nerozhněvejte; to by mi ta Akademie přišla trochu draho. Ještě jednou Vám děkuji za knihu a pozdravuji Vás v starém přátelství. Váš

Fráňa Šrámek

Dopis — dvojlíst (21,1 cm × 15,9 cm). Psáno perem na prvních třech stranách. Bez obálky.

65

V Praze dne 13. října 1947

Milý příteli Fráňo Šrámku!

V Komorním divadle se studuje Váš „Měsíc nad řekou“ a to podle mé obnovené režie z roku 1922, již jsem se i tentokrát milerád ujal. Nebudeme mít arci takové obsazení jako před pětadvaceti lety,¹ a ze všeho tehdejšího zbývá nadále jen zas krása tohoto Vašeho díla, jemuž léta neublížila. Nechtěl byste se přijít podívat na některou zkoušku po 20. t. m.? Hlavní zkoušky budou od 21.—24. října, první představení v pondělí dne 27. t. m.² Prosím vás, ozve se mi včas a domluvíme se — tuze se těším na shledanou. Váš starý

Jaroslav Kvapil

Dopis — dvojlíst (20,8 cm × 14,5 cm). Psáno strojem na první straně. Perem podpis: Jaroslav Kvapil. Bez obálky.

¹ Nebudeme mít arci takové obsazení jako před pětadvaceti lety — premiéra Měsíce nad řekou byla 1. února 1922 v Městském divadle na Královských Vinohradech v režii Jaroslava Kvapila. V roli Slávky Hlubinové alternovaly Anna Iblová a Libuše Freslová.

² první představení v pondělí dne 27. t. m. — premiéra Měsíce nad řekou v Komorním divadle byla 27. října 1947.

66

Praha 17. října 1947

Rozmilý příteli Šrámku!

Je mi tuze líto, že ještě churavíte a že se Vám nechce na představení „Měsíce nad řekou“, natož do posledních zkoušek. Snad bychom se mohli shodnout aspoň na tom, že si pro Vás přijedou autem a zas odvezou — o tom bych rád od Vás včas zvěděl, ale selže-li i toto pozvání, dovolil byste aspoň, abych Vás navštívil buď v neděli nebo v úterý dopoledne? Těším se na Vaši odpověď a jsem s věrným pozdravem všecek Váš

Jaroslav Kvapil.

Dopis — dvojlíst (20,8 cm × 14,5 cm). Psáno strojem na první straně. Perem podpis: Jaroslav Kvapil. Bez obálky.

67

*Vážený Mistře a přáteli,
dovoľujeme si Vám zaslati k nahlédnutí podání, které jménem národních umělců urychleně činíme v připomínkovém řízení k osnově vládního nařízení o Národních umělcích.*

*Počítáme s Vaším souhlasem.
Za všechny Vás*

*Jaroslav Kvapil v. r.
a Václav Rabas*

V Praze dne 13. listopadu 1947

Dopis – průklep, 1 list (29,6 cm × 21,1 cm). Psáno strojem na jedné straně. Perem napsáno: a Václav Rabas. Bez obálky.

68

V Praze 23. září 1948

*Drahý příteli Jaroslave Kvapile,
při Vašich osmdesátých narozeninách připomínám si vděčně všechna krásná setkání s Vaším přátelstvím, děkuji Vám ze srdce a přeji hodně krásné časy.*

*Váš oddaný
Fráňa Šrámek*

Dopis – 1 list (28,5 cm × 17,5 cm). Psáno inkoustem na jedné straně. Adresa (XVI. Na Černém vrchu 15) připsána cizí rukou tužkou. Bez obálky.

DODATEK

R. 1977 uveřejnily Stanislava Mazáčová a Zina Trochová v České literatuře (r. 25, č. 2) pod názvem Z korespondence Fráni Šrámka soubor dopisů. Publikovaly v něm pod č. XXX (na str. 149–150) dopis Jaroslava Kvapila ze dne 17. ledna 1927, jímž tento básník a režisér blahopřál Fráňovi Šrámkovi k padesátinám. Tento dopis jsem neměl v době, kdy jsem připravoval k publikování vzájemnou korespondenci Jaroslava Kvapila a Fráni Šrámka (tj. roku 1975), k dispozici. Pro úplnost své edice jej podle otištění v České literatuře zde přejímám. Prosím čtenáře, aby si tento dopis zařadil za č. 43 mého souboru.

V Praze 17. ledna 1927

Milý a vzácný příteli!

Padesátka¹ by nebyla nic tak hrozného, kdyby ji lidé člověku nepřipomínali. Ale Vám ji připomínají a jistě ještě připomenou jen s láskou a s tím, že jste pořád mlád, a tak tedy si z ní nic nedělejte! Mne Vaše padesátka těší potud, že Vám při tom kulatém čísle mohu povědět, jak Vás mám rád,

¹ Fráňa Šrámek se dožil padesáti let 19. ledna 1927.

básníka i člověka, a kolik potěšení jsem už měl ze společné práce s Vámi. Neznali jsme se ještě, a ještě jste nebyl člověk divadla, když jsem si v tehdejší bezkrevné, posunčí, našminkované době zamiloval Vaši živou a cti-vou, bezprostřední a tak zvuknou lyriku. Potom jste vpadl na jeviště, a já vlastně držel na rukou první Vaši celou a skutečnou divadelní hru při křtu. Byly to zlé a krásné doby, krvavé a plné naděje. Vy jste z nich přišel zocelen a čím jste se potom stal českému divadlu, víme my od divadla nej-lépe. Nastokrát Vám děkuji, že jste při tom našel cestu znovu a znovu ke mně, a že jste mi způsobil několikrát radost svou důvěrou v mou spolu-práci. Jsem bezmála o devět let starší než Vy, ale pořád mnou ještě čerti šíjí, a rád bych ještě, a s Vámi zvlášť, něco provedl. Takto jsem sice prohlá-šen za nebožtíka,² a někdy se mi opravdu zdá, že bych měl umřít dooprav-dy: z čistajasna mihne se mi však před očima dobrý a skutečně živý člověk, a zachce se mi běžet s ním ještě chvílku o závod. To povídám, příteli zlatý, zvláště Vám ve dnech Vaši padesátky. Ne že bych snad chtěl pošetile do-hánět právě Vás a nedohonit a jen se udýchat, ale že se mi přec jen tak nechce býti ještě bez lidí a uhnívat. Je mi k Vám nějak blízko, snad blíž, než sám tušíte — a než by Vám snad i příjemno bylo. Nuže, vezměte vůli zavděk!

Mám Vám vyřídit od své ženy,³ že s radostí a podděkem a také s pýchou vzpomíná, že ona byla první, jež hrála ve Vaši prvotině, v Cervenou,⁴ ještě jako divadelní štěně, před více než dvaceti roky — což je přitěžující okol-nost! — na nějaké studentské slavnosti. Inu, mladší a hezčí už nebudem! Moje žena Vám při tom vzkazuje, že se sdílí se mnou o všechna upřímná slova, jimiž Vám chci povědět, jaký jste to (viz surchu!) rozmilý básník i člověk — a mně už opravdu dochází dech, abych pověděl ještě něco dal-šího. Leda abyste přišel aspoň jednou do roka, a to vždýcky na Vinohrady, s nějakou svou novinkou. A abyste mi (ani nevíte, jak je mi toho třeba!) věřil jako dosud!

Jsem všecek Váš oddaný, upřímný

Jaroslav Kvapil.

Dopis — dvojlíst (17 cm×22,5 cm). Popsány čtyři strany.

² Jaroslav Kvapil trpěl oční chorobou. V uvedené době se natolik zhoršila, že Kva-pil musil nakonec opustit stálou práci v Městském divadle na Královských Vinohra-dech. Do důchodu odešel r. 1928. Pohostinsky ovšem režíroval i potom, a to nejenom na Vinohradech, ale i v Olomouci, v Brně, v Záhřebu atd.

³ Mám Vám vyřídit od své ženy — jde o druhou manželku Jaroslava Kvapila Zdeň-ku Rydlovou (1884—1955), herečku, která byla členkou Národního divadla v letech 1906—1928.

⁴ ona byla první, jež hrála ve Vaši prvotině, v Cervenou — aktovku Cerven sehráli studenti spolu s hrou Jiřího Mahena Juanův konec v předvečer všestudentské slav-nosti 27. května 1905 v pražské Uranii.

LA CORRESPONDANCE DE JAROSLAV KVAPIL ET FRAŇA ŠRÁMEK

Cette édition comprend la correspondance réciproque de Fraňa Šrámek (1877—1952) et Jaroslav Kvapil (1888—1950), poètes et dramaturges tchèques qui représentent deux étapes successives du mouvement impressionniste.

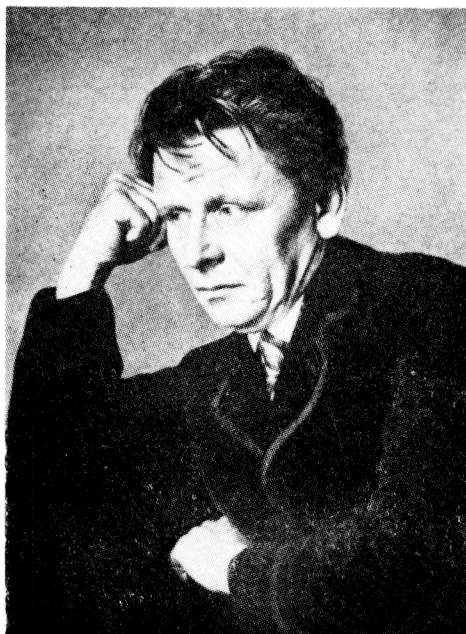
Aujourd'hui nous connaissons 32 lettres et cartes postales de Kvapil, et 37 lettres et cartes postales de Šrámek. Les lettres des deux destinataires qu'on publie n'ont pas toutes leur pendant chez l'un ou chez l'autre. La raison en peut être d'une part que celles qui manquent n'ont pas été conservées, d'autre part que les destinataires ont pu, dans les années 1920, répondre de vive voix à la lettre reçue.

La correspondance a duré de mars 1915 à septembre 1948. Sa partie essentielle se situe dans les années 1915—1928. A cette époque Jaroslav Kvapil, chef de la scène dramatique du Théâtre National (jusqu'en 1918), puis chef du Théâtre Municipal de Vinohrady (1921—1928), a monté quatre pièces de Šrámek: *Léto* (L'Été), *Měsíc nad řekou* (Clair de lune sur la rivière), *Soud* (Le Jugement), *Ostrov veliké lásky* (L'Île de grand amour). Les relations entre les deux auteurs se ranimèrent partiellement quand Kvapil, croyant dans la régénération de l'Académie Tchèque des sciences et des arts, essayait, en 1928 et de nouveau en 1946, d'y faire entrer Fraňa Šrámek. Cependant celui-ci refusa dans les deux cas de devenir membre de cette institution.

Les lettres ont une importance considérable parce qu'elles nous font mieux connaître les deux correspondants. On y trouve beaucoup de détails projetant de la lumière sur la mise en scène des drames de Šrámek et sur les circonstances de la vie théâtrale tchèque. En 1915, Fraňa Šrámek confia sa pièce *Léto* (L'Été) à Jaroslav Kvapil pour la faire monter par lui. Attiré dès le commencement par les drames de Šrámek, le metteur en scène finit par transporter ses soins sur leur auteur, même en ce qui concernait le choix des traducteurs. Il contribua en partie à l'arrangement artistique de ces pièces, donnant des conseils à Šrámek quand il s'agissait de distribuer les rôles du mieux possible, et l'engageait sans cesse à lui apporter une pièce nouvelle. Fraňa Šrámek de son côté caractérise dans ses lettres ses héros ou avoue d'avoir conçu quelques-uns de ses personnages à la mesure de certains acteurs.

1

2

1. Jaroslav Kvapil

2. Fráňa Šrámek

3a, b, c. Faksimile dopisu Jaroslava Kvapila z 10. března 1915

4. Faksimile polního korespondenčního lístku Fráni Šrámka z 10. srpna 1915

JAROSLAV KVAPIL
PRAHA LETENSKÉ NÁMĚSTÍ 7.
TELEFON 3883

Praga 10.3.1915.

Václavě pane!

Vaši komedie „Lé-
to“ jsem už přečetl a chci Vám hned
povědět, že mi je posledně dobrá má-
lo co naplnilo tak příjem, sejtím
a mých dopnem, jako bylo Vaše
interventua' máco. Mámu z ní opravdu
rádost — ale také strach. Strach
jakopto člověk, zejména připadá u-
kolam zlešouiti si svět na je-
visti. Především se bojím, že klamí
muzikou roli, jednu, děje' obza-
dila dal, aby si, divná porozumel.

A jak nervu, nervu, jedací - ti se
dimdeluim juokkeltiim vobee v-
stikouhi su káimou, vtiavou et-
mospéim Yáti Komédie, jef má
del malo vněpího díje a volič
mitimúo Koupla. Tot se v, je
vselny byto juokkeltiim a sta-
voti neodradí mne ad melo
nmystu, dopoměti Yáti du
šned i provedení. Máte - ti
nědy jody, neobtěžujte si
mne nartírthi, neboť o ledce-

čemu bude dlouho promluvit si
jestli uctví. Spěchám Vám pro-
jektu jen provedeti, že se mi
Vase práce líbila, a věřím
se v. Vámi ne zbloudám. Je
nedejněm projednávem Váš

Krupka

3c

10. VIII. 1915
Celestiny, Vau,
tohal jsem očera viděl mže, a uctem že se mi nepro-
hodilo totiž, co jsem koloušon, což dim, že má
zpomínka vidly se jordinim přilís nřičitým sušičem,
a že kate lidel je toho ušetřením ~~by~~ vgrac
jen: uctví a mřecně Váš pndruje
Váš vřivay
Fréuotravel

4